MAART 1984
95STE JAARGANG, NR. 1

Actieblad TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam *Verschijnt 4 x per jaar*

DE WETENSCHAP ALS STEEN DER (ON)WIJZEN

Het is duidelijk dat de "stenen-therapie" een nieuw modeverschijnsel is in het bonte spectrum van de alternatieve geneesmethoden. Daarvan getuigt ook een kleine groene brochure "Kunnen stenen genezen?" van een onderneming gevestigd in Huizen N.H., Twee stichtingen met vertrouwenwekkende namen hebben er deel aan, namelijk de stichting Mens en Wetenschap en de stichting Mens en Vrijetijd.

Op de namen afgaande zou men zich afvragen of het vroeger zo verfoeide verschijnsel van de branche-vervaging ook hier zijn intrede heeft gedaan. Want wat heeft een stenen-therapie te maken met de wetenschap, wat met het probleem van de besteding van de vrije tijd?

We krijgen daar ook niet zo aanstonds antwoord op bij lezing; wel dat er een tijdschrift zal uitkomen Beter blijven en worden dat iedere maand "eerlijke, duidelijke en terzake doende informatie en voorlichting" zal geven over alles wat met het geestelijke en lichamelijke welzijn te maken heeft. Er komen uitsluitend deskundigen aan het woord, ook wat de alternatieve geneeskunde betreft.

Toermalijn uit de fles

Dan keren we terug naar de stenen-therapie, en dat begint met de waarschuwing dat onwetenden vaak te grazen worden genomen door allerlei lieden en instellingen die stenen en mineralen aan de man willen brengen. Er worden zelfs kunstmatige gekleurde stenen aangeboden. Gepolijst glas wordt wel verkocht als bergkristal, groen flessenglas wil men nog wel eens aanbieden als toermalijn.

"Zodra u merkt dat een handelaar of verkoper u eerst de pols wil voelen of anderszins "even wil onderzoeken om de juiste voor u geschikte steensoort te bepalen", loop dan hard weg en kom er nooit weer terug, adviseert de in een groen omslagje gestoken brochure over de stenen-therapie.

Verbazingwekkend is de volgende passage en vooral wanneer die komt van een stichting Mens en Wetenschap. Men leze slechts: "Nu is het wetenschappelijk gezien (nog) niet aangetoond dat stenen een genezende werking zouden hebben. Maar dat hoeft nog niet te betekenen dat ze dan hoe dan ook die werking niet zouden hebben". Volgt een opmerking dat mensen met ademhalingsmoeilijkheden baat blijken te hebben bij het dragen van een stukje rutielkwarts. Anderen, met nek- en schouderpijnen hebben baat van magnetiet.

Overigens: de tekst vervolgt met een duidelijke waarschuwing om nooit en te nimmer op eigen houtje een voorschrift of behandeling van de arts te vervangen door een alternatieve.

Met de stenen blijkt het wel een beetje zelf experimenteren te zijn. Men moet ze aan een kettinkje om de hals dragen of in een zakje van kaaslinnen of kaasdoek genaaid en met een veiligheidsspeld ter plaatse vastzetten aan het kledingstuk. En dan dragen, zo dicht mogelijk op de huid.

Opgepast voor aantrekkingskracht

Het woord amulet wordt in het geschrift niet gebruikt — al lijkt het er veel op of we daar weer zijn beland: terug naar af! Ook de bezoarsteen, afkomstig uit de maag van een geit, waaraan vroeger een magische werking tegen vergiften werd toegeschreven, komt niet ter sprake. Wel het magnetiet — maar de magnetische soort er van kunnen veel mensen niet verdragen. Lodestone (magnetisch ijzererts) valt ook niet onder de categorie genezende stenen — al laten sommige verkopers vol trots zien hoeveel spijkers of naalden er vast kleven aan zo'n stukje erts. Schuw de aantrekkingskracht derhalve.

De onderneming in Huizen bewerkt de stenen niet, slijpt of doorboort ze ook niet — dat schaadt immers de werking.

Welke werking?

Een heel lijstje kwalen met de stenen die daarvoor zijn bestemd vult een pagina van de brochure van Mens en Wetenschap te Huizen N.H. (winkel aan huis) Voor de pubertijd wordt rose kwarts of bergkristal aanbevolen, voor de nieren jade en nefriet, magnetiet helpt tegen de zenuwpijnen, om het roken tegen te gaan moet men zich een lapis lazuli aanschaffen (een prijzig steentje; *f* 22 leert ons de prijs lijst (maar wat kost een slof sigaretten?)

Wie een duwtje in de rug wil hebben schaffe zich een Botswana agaat aan — voor 15 gulden is men voor dat duwtje de vrouw of de man. Voor een echte oppepper echter moet men de Botswana bandagaat kopen.

Lapis lazuli – goed voor de milt

De milt is gebaat bij de lapis lazuli, de ogen met smaragd, de botten bij rookkwarts, de rode jaspis bij

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881
Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel. 010-187149

BESTUUR:
Voorzitter: C.W.Chr. Deurman, Arnhem
Secretaris: I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: D. Uitterdijk, Medemblik
Leden: G.R. van den Berg, Amsterdam
prof. B.S. Polak, Amsterdam
Adviserende leden:
S. Lelie, Middelburg
prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht

Postgiro van de Vereniging: **32237** ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Medemblik.
De **contributie** bedraagt thans *f* 30; voor studenten en leerlingverpleegkundigen *f* 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal *f* 100.

"nerveuze darmen". Zo kunnen we nog wel een tijdje doorgaan maar mogen we nog even wat plukken uit de tekst van de brochure? Zo wordt aangekondigd dat in het voorjaar van 1984 een "zeer goed en gedegen boek" over de stenentherapie zal verschijnen. Dan volgt een opmerkelijke passage: "Helaas kunnen wij niet achter de inhoud staan van het boek "Verborgen krachten der edelstenen" van Mellie Uyldert"...

Bij onze verbazing over wat "Mens en Wetenschap" en "Mens en Vrije tijd" zo al niet opsomt aan onbewezen "krachten" in stenen moeten we wel toegeven dat de stichtingen zich ook op een ander terrein bewegen zo als de verkoop van microscopen voor natuurstudie, de verkoop van boeken over fotografie en natuurgidsen... dat stemt tot een vertrouwen dat niet opgaat voor de stenen-therapie. Homme averti...

***

ONDERZOEK NAAR METHODE-MOERMAN BEGINT

Het is dan eindelijk zover: in april begint een onderzoek naar de waarde van de methode-Moerman voor het genezingsproces van kanker. Men rekent er op dat dit onderzoek vier jaar in beslag zal nemen. De kosten zullen anderhalf miljoen gulden bedragen, waarvan 1.2 miljoen wordt gefourneerd door het Koningin Wilhelminafonds; de rest is voor rekening van het ministerie van WVC.

Het verbaast ons dat als coördinator van het onderzoek is aangewezen dr. C.W. Aakster, de medische socioloog die enige maanden geleden van zich deed spreken door een rapport voor Biohorma over het gebruik van alternatieve medicijnen en toen voor de dag kwam met nogal fantastische berekeningen wat het Nederland wel in uitgaven voor de gezondheidszorg zou schelen wanneer men maar gebruik maakt van kruiden en homeopathische geneesmiddelen.

Overigens zal Aakster begeleid worden door een door staatssecretaris Van der Reijden (volksgezondheid) ingestelde commissie onder voorzitterschap van prof. dr. R.A. de Melker van de Rijksuniversiteit te Utrecht. Prof. De Melker krijgt het druk: hij is ook de adviseur geworden van de Purmerendse huisarts J.M. Hollanders, die de hoofdredactie voert van The Practioner, het Engelse medische vakblad dat nu in een Nederlandse uitgave verschijnt.

Bij het onderzoek zullen 120 patiënten worden betrokken waarvan de helft nog niet eerder is behandeld — zulks op eigen verzoek. Het is mogelijk dat deze patiënten al een chirurgische ingreep hebben ondergaan. Die 60 patiënten volgen het Moerman-dieet en worden behandeld door artsen die deze methode toepassen. Het juiste getal van deze artsen die aan het onderzoek zullen medewerken staat nog niet vast — het kunnen er acht worden maar het kan ook wel zijn dat het er niet meer zullen zijn dan vijf.

Beide "partijen", als we dat zo mogen noemen, zullen de patiënten onderzoeken, dat wil zeggen Moermanartsen (telkens twee) en gewone kankerspecialisten. Dat zal geschieden in verschillende plaatsen van het land al is er een coördinator ondergebracht hij het Integraal kankercentrum Midden-Nederland te Utrecht. Dit centrum regelt ook de financiële zaken van het onderzoek.

Van beide groepen patiënten zal de gezondheidstoestand, het welbevinden worden onderzocht en mede zal de grootte van het gezwel worden gemeten. De controle-groep van 60 patiënten wordt geheel behandeld volgens de reguliere methoden voor de behandeling van kankergezwellen. Wat de andere groep betreft, — deze patiënten volgen vrijwillig het Moerman-dieet. Ook bij het onderzoek staat de vrijwilligheid voorop.

Het is thans ongeveer een kwart eeuw geleden dat de commissie-Delprath de staf brak over de methode-Moerman ter *genezing* van kanker. In die kwarteeuw heeft noch Moerman, hebben noch de artsen die zijn methode volgen, een wetenschappelijk verantwoord bewijs kunnen leveren dat kanker door het volgen van de door Moerman ontwikkelde methode kan worden genezen. Dat het Koningin Wilhelminafonds thans 1.2 miljoen gulden schenkt voor dit nieuwe onderzoek is onzes inziens niets anders dan een offer op het altaar van de politiek. En wat ons verontrust: de groep van zestig patiënten die vrijwillig het Moerman-dieet volgt zal zich toch desgewenst wel kunnen onderwerpen aan de reguliere methoden?

KIJK UIT MET KRUIDEN!

Kruiden en dan denken we aan geneeskruiden zijn vrij in de handel, men kan ze krijgen bij de kruidenhandel, bij reformzaken maar ook supermarkten hebben tegenwoordig al een hoekje met kruiden, nog afgezien van de drogisten. De verkoop moet aanzienlijk zijn, De kruiden zijn lang niet allemaal meer in de vorm van het afgewogen onsje camille in het bruine puntzakje. Integendeel — het zit vaak in doosjes en heel vaak heeft het zijn plantaardige gedaante al verlaten om ondergebracht te worden in capsules of flesjes, pillen van allerlei vorm en gedaante.

Soms past de importeur wel eens een correctie toe, zoals ons werd getoond op een doosje met Pompoencapsules van een Duits bedrijf, Fink in Herrenberg in Württemberg. De Duitse tekst op het omhullende doosjes toont een paar zwarte strepen: daar zijn woorden "verduisterd" die er toe zouden kunnen leiden dat de Kurbiskern Kapseln worden aangezien voor ... geneesmiddelen. En in dat geval moeten de capsules worden aangemeld voor de geneesmiddelenregistratie. Om dat te voorkomen was van het woord Kräftigungsmittel Kräftigung geschrapt. Er was voorzichtig heidshalve ook nog een half zinnetje onleesbaar gemaakt maar dat konden we niet achterhalen. Ook het Nederlandse etiketje van Pampoencapsules, plantaardig middel enz. verborg een wat minder neutrale aanduiding "Kurkapseln zur Funktionskräftigung... etc.

Een ratjetoe van kruiden.

De Consumentenbond heeft er terecht op gewezen dat de kruidenleveranciers het niet nodig vinden de hoognodige informatie over hun produkten te geven. Vele mengsels bevatten een ratjetoe van kruiden met alle kans op bijwerkingen en verontreinigingen.

Bij kruidenmiddelen wordt vaak wel verteld waarvoor ze worden gebruikt maar men leest niets over eventuele onaangename, ja gevaarlijke gevolgen. Apotheker drs. J.P. de Man, adviseur van de Vereniging van Nederlandse Ziekenfondsen verklaarde de middelen wel af te leveren maar in principe alleen op doktersvoorschrift. Hij wijst in het bijzonder op gebruik van laxeermiddelen. "De arts moet worden ingelicht wanneer iemand naast sterk werkende geneesmiddelen kruiden gebruikt. Je weet nooit wat voor invloed kruiden daarop kunnen hebben". Apotheker De Man is voorstander van invoering van een geneesmiddelenpaspoort waarop de apotheker kan zien welke medicijnen iemand op voorschrift van de dokter gebruik.

Waarschuwing in "Welzijn"

Onder de titel Kijk uit met kruiden viel deze waarschuwing te lezen in het blad Welzijn, dat de Nederlandse Vereniging van Ziekenfondsen in een zeer grote oplage landelijk laat verspreiden. In het artikel werd ook drs. R.A. Drost, hoofd van de afdeling registratie van geneesmiddelen bij het ministerie van WVC geciteerd. Hij vertelde dat er wordt gewerkt aan een stuk dat duidelijkheid moet verschaffen over wat nu wèl en wat nu niet een geneesmiddel is. Dat kan binnen enkele maanden klaar zijn. Dan zullen we dus weten of we kamille als een geneesmiddel moeten beschouwen of niet, welke status vlierbloesem heeft en dat bieslook tot de keukenkruiden moet worden gerekend. Is dat stuk waarover drs. Drost spreekt eenmaal gereed dan kan er geregistreerd worden. En als het eenmaal zover is — mogen we dan duidelijke, evenwichtige en objectieve bijsluiters verwachten?

HET FALEND OOG VAN DE HELDERZIENDEN

Tijdens de ontvoering van de onroerend-goedmiljonair M. Caransa heeft een helderziende nogal wat publiciteit naar zich toe weten te trekken door te "zien" waarheen de ongelukkige miljonair was gebracht door zijn, tot op de dag van heden niet opgespoorde, ontvoerders. Zoveel weet men nu wel van deze zaak dat Caransa een heel andere kant uit is gebracht en op een heel andere plaats verborgen heeft gezeten.

Aan de paragnost Gerard Croiset is indertijd naar aanleiding van de raadselachtige verdwijning van een vrouw om raad gevraagd. Hij voorspelde dat de vrouw na een week weer op de stoep zou staan met een bosje bloemen. Dat is niet gebeurd, de vrouw bleef weg en onlangs zou naar aanleiding van een televisie-uitzending "Opsporing verzocht", zijn gebleken dat stoffelijke resten van het slachtoffer vermoedelijk in Belgie zijn aangetroffen. Veel eerder echter hadden familieleden al bij Croiset aan de bel getrokken. Deze moest zijn falen toegeven. "Ik ben ook maar een mens", had hij geantwoord.

Ook bij de jongste ontvoeringszaak zijn weer veel helderzienden in actie gekomen. De politie had er echter niets aan. Thans heeft, volgens de Volkskrant, het Parapsychologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Utrecht van de hoofdstedelijke politie toestemming gekregen om een aantal tips in de zaak van Heineken en Doderer nader te bestuderen. Het betreft hier bijna honderd "aanwijzingen" van mensen die zichzelf als helderzienden presenteerden. Het is de bedoeling dat het materiaal na bestudering wordt belicht in een wetenschappelijk artikel in het Tijdschrift voor de Parapsychologie. Het was voor de eerste keer dat de Amsterdamse politie gegevens aan een instituut als het onderhavige ter beschikking stelde.

Knipsels, vouwbladen?

De redactie van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij houdt er zich voor aanbevolen

DE MAN BAADT ZIJN EDELE ORGANEN...

Menphor moet, mogen we de prijscourant van Aryana in de Amsterdamse Moreelsestraat geloven, een huismiddeltje zijn. Het is goed voor de massage van eigen of andermans zenuwen. We zien dat in de huiselijke kring al voor ons: de massage van de zenuwen.

Maar er valt met Menphor nog meer te beleven. "De man baadt zijn edele organen in een kommetje water, waarin een paar druppels menphor. Duur: enige minuten". Wat er dan verder gebeurt — daarover laat het prijscourantje ons in het ongewisse want we lezen alleen: Zie verder de Gezondheidsgids en die hebben we niet bij de hand. Wat we wel weten is dat Menphor vrij prijzig is. Een piepklein flesje van 30 milliliter kost al zestien gulden.

Er zijn nog meer wonderbaarlijke huismiddeltjes zoals Dentisto. Met een druppel op de vinger het tandvlees in de richting van de tanden masseren drukt *men vuil en bacteriën er uit. Dan verdwijnt* de kiespijn en *waggelende* tanden komen weer stevig in de tandkas te zitten. De volgende keer dat we naar de tandarts gaan zullen we om zo'n massage met Dentisto vragen... er kan ons dan heel wat kunstwerk bespaard blijven.

Handelsdepartement van Mazdaznan

Voor brandwonden of andere huidverwondingen biedt Aryana de Mazdaznan plantenessence aan. Ook afdoende bij schaafwonden, jeuk of uitslag. Men ziet het: behalve de tandarts wordt ook het werkterrein van de dermatoloog aanmerkelijk vereenvoudigd dankzij de huismiddeltjes die Aryana uit de Amsterdamse Moreelsestraat in de Concertgebouwbuurt in de handel brengt. Maar Aryana is dan ook het handels*departement van de Mazdaznanbeweging Nederland.*

Hoe zat dat ook weer met de Mazdaznanbeweging? Dat is een soort heilsleer — het zal niemand verbazen dat ze, evenals zoveel wonderlijke sekten, ontstaan is in die volkerensmeltkroes die de Verenigde Staten vormen. De geëmigreerde Pool Otto Hanisch is in 1901 met zijn Madaznanleer begonnen. Hij noemde zich Otoman Zar — Adoesjt Hanish maar heette eigenlijk Otto Hanisch. (1844-1932) Hanisch ging terug op de leer van Zoroaster waarvan hij zich als de 20ste eeuwse profeet beschouwde. Reïncarnatie, zelfkennis en zelfbeheersing staan, volgens Hanisch' heilsleer de mens ter beschikking om tot verlossing te komen. Dat overigens bij die geestelijke oefeningen de man zijn edele orgaan zou moeten baden in een kommetje water met Menphor verbaast ons wel enigszins maar we zullen het moeten accepteren evenals het vastzetten van waggelende tanden door het masseren met Dentisto. Want, zo verzekert ons Aryana, het handelshuis van de Mazdananbeweging, deze produkten worden alle op voorschrift van "Dr. med. O.Z. Hanish door Aryana" onder leiding van "Mr. G. Sypkens, M.D, Sc. D." uitgezocht en samengesteld.

Het schoonhouden van de darm

Van de andere aanbiedingen mogen nog de Aryana - kerrie worden genoemd en de Korea ginseng. Wat de ginseng betreft, die geeft "kracht in de rug, helpt bij sex-zwakte, geeft moet (sic!) in het leven. Veel waarde hecht men bij Mazdaznan ook aan het "schoonhouden van de darm". Daarvoor kan men zeeppillen krijgen, 21 dagen elke dag een zeeppil en een glas warm water na. Dat wast de darm schoon als een wasmachine. Een uur na elke pil enige draden agar-agar kauwen om de door de zeeppil weggenomen darmflora te herstellen. Tot slot citeert de prijscourant van Aryana de grote Boerhaave: Houd het hoofd koel, de voeten warm en schoon de darm. Daarvoor brengt men behalve de zeeppillen ook nog een z.g. darmtoestel in de handel. Daar zet men zonder blikken of blozen bij: "Verreweg de meeste zieken genezen al door de reiniging met een darmbad en dan is er geen behandeling meer nodig". En ge geleuft dat?

De Mazdaznan beweging heeft ook een boek uitgegeven "oefeningen voor endocriene klieren". Wat er aan geoefend moet worden is ons niet recht duidelijk, maar er komen ook oren- en ogenoefeningen aan te pas en daar heeft men een geschikt mentholzalfje voor. Twintig gram voor vier gulden: hypophyse en bijnier zullen er van smullen.

HOMEOPATHIE KREEG HET VOLLE POND

Daar hebben we toch wel even van opgekeken. Het Vrije Volk, dat in Rotterdam verschijnt, geeft tegenwoordig een weekeditie uit met een landelijke ver*spreiding. Daarin komt ook een medische rubriek* voor, getiteld "Ja, dokter, Nee, dokter". Leo Huijsen schrijft deze rubriek. Wij herinneren ons nog de dagen dat dokter Heijermans een voortreffelijke, openhartige medische rubriek in Het Vrije Volk voerde en dat Gerda Brautigam, het latere lid van de Tweede Kamer in reportages allerlei wondere vormen van kwakzalverij geselde als je reinste bedriegerij. En nu? Leo Huijser heeft in twee artikelen de lof van de homeopathische reisapotheek VSM bezongen. In alfabetische volgorde werd een aantal niet-ernstige kwalen en ziekten genoemd (anaalscheurtje, afslanken, bloedneus, borstontsteking, griep, haaruitval, bijholte-ontsteking, nerveuze dikke darm ..) met de erbij behorende homeopathische geneesmiddelen.

En geen enkel woord om er de lezer aan te herinneren, dat het gebruik van deze homeopathische middelen nog altijd een zeer omstreden zaak is. We zijn teleurgesteld, Leo.

(Er stond een aardige "drukfout" boven het eerste artikel: namelijk inplaats van homeopatische zelfmedicatie las men "zelfmeditatie")

4000 CHELATIE-PATIËNTEN

Er is zelfs al een patiëntenvereniging van personen die een behandeling met chelatie-infuzen ondergaat of heeft ondergaan. En die vereniging heeft al een directeur ook, H.L. van Woensel, die in die kwaliteit een ingezonden brief in De Telegraaf publiceerde waarin hij zich keert tegen het rapport van de gezondheidsraad. "Het aantal patiënten dat sterk verbetert door de chelatietherapie is te groot om dit nog af te doen met de opmerking "anecdotische bewijsvoering", aldus Van Woensel. Hij pleit voor een onderzoek onder de 4000 patiënten die inmiddels in Nederland zijn behandeld.

In de Verenigde Staten zijn met deze therapie, mogen we de heer Van Woensel geloven, al 400.000 patiënten behandeld. De 4000 Nederlandse patiënten zijn alleen al goed voor een omzet van acht miljoen gulden bij de verschillende klinieken, wanneer men aanneemt dat een behandeling 2000 gulden vergt, de normale prijs. Over de kosten rept Van Woensel echter niet.

De hoop van staatssecretaris Van der Reijden dat de circa tien chelatie-klinieken in den lande vrijwillig de poorten zullen sluiten na de ernstige waarschuwing van de hoofdinspectie is op het ogenblik dat ons Actieblad ter perse gaat nog allerminst verwezenlijkt. Het ziet er naar uit dat de klinieken coûte que coûte het op dwang zullen laten aankomen.

ELEKTRONICA-MILJONAIR STICHTTE CHELATIE-KLINIEK

Telegraaflezers, en dat zijn er nogal wat, weten het nu: de man van "Van Pool tot Pool" (winkels volgestouwd met elektronische koopwaar) is een geharnast voortstander van de chelatie-therapie. André Pool is de naam en hij is de oprichter van een chelatiekliniek, Chelation International, gevestigd in de Parnassustoren in Amsterdam-Zuid (adres Locatellikade bij de Parnassusweg) De kliniek wordt geleid door de arts Ruud Dorland en twee assistenten en er zijn, aldus verslaggever John Wessel van De Telegraaf, al zo'n 500 patiënten behandeld.

Van die patiënten is 60 tot 70 pct. "behoorlijk opgeknapt", vertelde Pool, die in Monaco woont maar inmiddels wel heeft kennis genomen van het vernietigende rapport van de Gezondheidsraad aan staatssecretaris Van der Reijden van volksgezondheid Pool is tot de stichting van de kliniek waarin hij voor half miljoen investeerde gekomen nadat zijn vader baat zou hebben gevonden bij de chelatietherapie. Zelf is hij zo heilig overtuigd van de therapie, dat hij al preventief infuzen krijgt met de chelerende stof TAED. Hij is zelf van plan dit de rest van zijn leven te blijven doen. Steeds maar preventief "cheleren"!

De elekronica-miljonair erkent overigens wel dat er grote risico's ontstaan bij het geven van de infuzen met TAED zonder de nodige intensieve bewaking. Hij wil dan ook een vereniging van artsen, die de geneeswijze verantwoord toepassen. Het rapport dat staatssecretaris Van der Reijden ontving had niet alleen de behandeling zinloos geoordeeld, maar ook gewezen op de niet geringe risico's voor de patiënten.

CHELEREN TEGEN DE "TENNISARM"

De chelatie-therapie is volgens de voorstanders van deze, zeer omstreden geneeswijze, ook "goed" voor de behandeling van een "tennissarm". In De Volkskrant citeerde Gerbrand Feenstra een het vorig jaar verschenen boek van dr. J.G. Defares, de leider van de prof. dr. J.G. Defareskliniek voor biologische geneeskunde in Amstelveen. Defares is een van de voorstanders van de chelatie-therapie waarbij lijders aan aderverkalking herhaaldelijk een infuus krijgen van natriumedetaat (bekend als het onthardingsmiddel TAED) Dit middel zou het calcium van de wanden van de bloedvaten oplossen.

Eind december heeft een commissie uit de Gezondheidsraad de chelatietherapie afgewezen. De voorsitter van deze commissie, prof. dr. W. Erkelens zei hierover: "Tot op zekere hoogte spelen ze — namelijk de voorstanders van de chelatietherapie — leentjebuur bij de reguliere wetenschap. Maar op een gegeven ogenblik wordt er een knopje omgedraaid en gaat men kletskoek verkopen".

Volgens de tegenwoordige stand van de wetenschap treden neerslagen van calcium eerst in een vrij laat stadium van de vorming van atherosclerotische plaques aan de aderwanden op. Het is, wederom volgens de hedendaagse stand van de wetenschap evenzeer onwaarschijnlijk dat verwijdering van het calcium leidt tot het verdwijnen van de hele plaque.

Uit publicaties is inmiddels wel bekend dat de voorstanders van de therapie blijven zweren bij de behandelingsmethode. Volgens dr. Defares heeft de behandeling een sterk verjongende werking op de huid. Dezelfde voorstander noemt als toepassingen van de chelatietherapie nog op: het bestrijden van seniliteit en dementie in zoverre deze wordt veroorzaakt door aderverkalking in de hersenbloedvaten en door verhoogde concentraties van aluminium in de hersencellen, het behandelen van reuma, hoge bloeddruk, stoornissen in diverse hormoonklieren, longemfyseem en, zoals al vermeld, de "tennisarm",

Gerbrand Feenstra vraagt, in het artikel in De Volkskrant, of het tegengaan van de veroudering, toegeschreven aan de chelatie-therapie, niet eerder moet worden toegeschreven aan het soms in combinatie met het chelerende natrium-edetaat toegediende Gerovital. Die vraag onttrekt zich aan een wetenschappelijke beoordeling, vindt hij.

Ad memorandum — Gerovital is een preparaat van de Roemeense hoogleraar Anna Aslan, die thans 86 is. De eigenlijke z.g. Aslan-therapie wordt alleen in Roemeense klinieken toegepast. Een beperkt aantal

Nederlanders reist naar Roemenië voor een behandeling volgens haar methode. Het Roemeense verkeersbureau te Amsterdam stimuleert dit "gezondheidstoerisme".

HET VATICAAN TREKT GEEN HOROSCOPEN

Het dagblad van het Vaticaan, de Osservatore Romano, wordt niet opgevrolijkt met horoscopen nu niet en in de toekomst niet. Dat kan men tenminste afleiden uit een artikel in dat blad, geschreven door een Franciscaner theoloog, Gino Concetti. Die vond de groei van het aantal horoscopen evenredig aan de achteruitgang van echt religieus gevoel, dat ook in de r.k. kerk wordt ervaren.

Horoscopen, aldus Concetti, kunnen het katholieke geloof bezoedelen. Ze brengen sommige gelovigen op een dwaalspoor. De invloed van de sterren is nooit zo sterk, dat zij invloed kunnen uitoefenen op de vrije wil van de mens. Mensen die onder eenzelfde gesternte zijn geboren hebben uiteenlopende karaktertrekken en leiden uiteenlopende levens, merkt Concetti heel nuchter op. Voor hem dus niet het: "Jij bent een echte kreeft" of "een typische boogschutter". We behoeven niet de Osservatore Romano te lezen om tot dezelfde gevolgtrekkingen te komen — al bieden de horoscopen in de kranten voor menigeen de broodnodige gespreksstof, wanneer het praten over het weer al te vervelend wordt.

BRIGIT, DE VROUWELIJKE GOEROE VAN SCHAGEN

In Schagen woont een zekere Brigit Derks die haar diensten aanbiedt als kruidkundige. En wel in het bijzonder om vrouwen te helpen die graag een kind willen hebben. Een oud probleem waarmee Van Swieten, de Nederlandse hofarts van keizerin Maria Theresia al mee werd geconfronteerd. In dat geval was de oplossing nogal eenvoudig en het advies had succes. Dat mag men wel zeggen: de keizerin werd moeder van dertien kinderen.

Brigit Derks heeft 63 vrouwen een kruidenkuur voorgeschreven en daarvan waren er toen het verhaal in de Schager Courant kwam al 32 van zwanger. Zij schrijft daartoe pulsatilla voor, dat in de homeopathie veelvuldig in zeer sterke verdunningen wordt gebruikt. Het zou het lichaam aanzetten tot verhoogde hormoonproduktie. De medische wetenschap hecht geen geloof aan de werking van pulsatilla: de gynaecoloog zal het niet voorschrijven.

Gerard Smit weet in de Schager Courant te vermelden dat Brigit niet naar buiten wil treden als "de goeroe van Schagen". Wel staat er achter haar naam in het telefoonboek "handelsonderneming". Maar: ze verkóópt geen kruiden, ze wil alleen maar advies geven. "In één van mijn vroegere levens ben ik schatrijk geworden als kwakzalver met wonderwater. Mogelijk dat ik daarom nu geen geld wil verdienen met mijn kennis".

Pulsatilla is de botanische naam voor het wildemanskruid, een giftig kruid met samengestelde bladeren en paarse bloemen — een familielid van de anemoon (ranonkelachtigen) In ons land is dit kruid zeldzaam al wordt pulsatilla ook als sierkruid gekweekt.

DE GROETEN UIT LELYSTAD

Het nieuwe land blaakt van de initiatieven. Dat blijkt wel uit het bericht uit Lelystad: de alternatieve genezers ter plaats hebben hun activiteiten op een rijtje gezet en dat bijeengegaard in een schriftuur met de onvermijdelijke naam "Natuurlijk gezond in Lelystad". Elf alternatieve genezers zetten er hun "specialismen" in uiteen. Het boekje is gratis te krijgen in de gezondheidscentra van Lelystad en in een natuurvoedingswinkel. Wat die gezondheidscentra betreft — Lelystad telt er zeven: wat geneeskundige voorzieningen betreft is Lelystad goed georganiseerd.

De alternatieven hebben daar ook wel oog op. Een alternatief gezondheidscentrum — dat zou een kolfje naar hun hand zijn. Maar voor het zover is zal er nog het nodige water door de Houtribsluizen stromen. Het gemeenschappelijk boekje is echter alvast een begin voor de alternatieve opmars naar een eigen centrum. Uit het boekje kunnen de bewoners van Lelystad leren wat de alternatieven zo al te bieden hebben aan natuurgeneeswijzen, genezingsmassages, levenswerkstrategie, neuraaltherapie, iriscopie, akupressuur, reflexzonetherapie, polariteitsmassage, zwangerschapsyoga, natuurvoeding, medische astrologie (ja, ook dat!), manuele therapie...

De magnetiseur van Lelystad deed niet mee, zodat het dozijn alternatieven net niet vol kwam in het boekje.

TOERISME

Het toerisme wordt niet alleen door kuuroorden gestimuleerd, zeker in Duitsland, maar ook door diëten ter vermagering. Zo biedt een hotel in de buurt van Sonthofen in het zuidelijkste deel van de Duitse Bondsrepubliek een veertiendaagse kuur aan met het z.g. Mohebbi-dieet (gewichtsvermindering wordt gegarandeerd!) dat leidt tot een "gründliche Entschlackung des Körpers". Er zullen wel geen slakken in het Mohebbi-menu voorkomen.

EEN LADINKJE SUPRAMENTALE ENERGIE: 80 GULDEN!

Een bepaald niet onvermakelijk verhaal over een verkoper van "supramentale energie", waarmee men edelstenen kan "opladen" troffen wij aan in het Journaal van de waarnemer van "Stan Huygens" in De Telegraaf. De stichting Sommoswereld gevestigd in het Brabantse dorp Bosschenhoofd heeft er een circulaire over de wereld in gestuurd.

Het is niet mis, die supramentale energie. "Zij is miljarden malen sterker dan alle atoombommen bij elkaar. Zij kan oneindig veel meer dan alle wetenschappers, technici en dokters bij elkaar... Supramentale energie kan daarom alles". In elke edelsteen zit die supramentale energie, maar eilacie, ze zit daarin verborgen, opgesloten, zodat die arme, tobberige mensheid er helemaal niets aan heeft.

Gelukkig hebben ze daar in Bosschenhoofd er iets op gevonden. Namelijk de supramentale kracht in het Heelal, die als enige die energie vrij kan maken. "Wanneer men deze kracht vraagt om de steen op te laden dan kan Zij (ja, Zij met hoofdletter, ze weten het goed daar in Bosschenhoofd) dat doen als men er zelf ook iets voor over heeft".

De bekende aap uit de mouw

Daar komt een zeer aardse aap uit de mouw. "Als men er zelf ook iets voor over heeft....

"Als trouw lid van de *Vereniging tegen de Kwakzalverij*", aldus de redacteur van De Telegraaf, "wist ik bij het lezen van die curs passage al dat in de volgende zin een zeer bekende aap uit de mouw zou kruipen. En inderdaad: "Supramentale Kracht in het Heelal vraagt daarom een minimale bijdrage van Hfl. 80.— te schenken aan de Stichting Sommoswereld. Op het moment dat men de bijdrage stort is de steen opgeladen met Supramentale Energie voor een jaar. Na een jaar kan men de steen op dezelfde wijze weer opnieuw laten opladen".

Het abonnement biedt tal van voordelen. Wie zo'n opgeladen steen bij zich draagt krijgt een lichaam dat harmonisch radio-actief is. Dat lichaam is daardoor in staat om de "meest enge" ziekten te genezen. Er worden notabene ook nog een paar ziekten genoemd, zoals reuma en de in zulke geschriften onvermijdelijke kanker. De schrijver uit Bosschenhoofd maakt het nog bonter. Ook de radio-actieve straling van een atoombom wordt door de invloed van de supramentale energie "geneutraliseerd".

Het zal de lezer niet verbazen dat voorts nog nieuwe creativiteit en jeugdigheid in het vooruitzicht worden gesteld, alsmede bescherming tegen ongelukken. Angsten worden verdreven, een zonnige toekomst lacht de drager van de opgeladen steen tegemoet.

De heren kwamen niet aan de telefoon

Alvorens tachtig gulden te besteden aan het opladen van het steentje in een hangertje dat bij de circulaire was gevoegd poogde de redacteur van De Telegraaf, van wie we hierboven het een en ander citeerden in Bosschenhoofd nadere inlichtingen in te winnen. Maar een poging om de heren G.E. Speksnijder en B.J.M. de Vos, de drijvende krachten achter de stichting Sommoswereld aan de telefoon te krijgen leden schipbreuk. Een secretaresse-achtige figuur weigerde vriendelijk maar beslist de redacteur door te verbinden. Vragen konden alleen schriftelijk worden gesteld.

De werking van de supramentale stenen is veelvoudig beproefd, zo heette het in de circulaire. "De toetsingen bevestigen bovenstaande uitspraken". Hoe zouden ze dat hebben gedaan met de atoombom? Want hoe durft men anders te schrijven — nog altijd in diezelfde brochure van de stichting Sommoswereld: "De mensen in de Benelux behoeven niet meer bang te zijn voor de atoombom of een atoomoorlog. De vredesbewegingen kunnen worden opgeheven".

ROZENKRANS ONDER HET KUSSEN TER GENEZING

Paranormale genezers en een bepaald soort psychotherapeuten zijn het doelwit van een inwoonster van Krommenie, die het alles heeft ervaren en zelfstandig een actie is begonnen tegen wat zij noemt het para(ab) *normale*. "*Vanwege de verdiensten worden kwalen* aangepraat", aldus de kop boven een artikel van Wim Kaag in de Alkmaarse Courant. Hij ging praten met Nel Eiselin die met haar psychosomatische klachten terecht kwam bij een genezeres in de Zaanstreek.

Deze paranormaal begaafde vrouwe zou volgens een artikel in een krant nogal wat succes hebben. Aanvankelijk leek het wat beter te gaan, maar de vrouw zei: het zou in het hoofd zitten. Foto's wezen later uit dat er geen sprake was van een "kwaal in het hoofd" en na gesprekken met andere patiënten kwam Nel tot de conclusie "dat de meeste patiënten een kwaal wordt aangepraat".

De genezeres begon ook over God te praten. Een merkwaardige God — als onze patiënte niet diens hulp inriep "zou het slecht met me aflopen". Begrijpelijkerwijs maakte Nel Eiseling zich nog maar zenuwachtiger, maar zij knapte af op het ogenblik dat er een meter lange rozenkrans bij haar werd thuisbezorgd. "Als ik die onder mijn kussen zou leggen zou het veel beter met me gaan".

Nel Eiselin vond dat maar hocus-pocus en bracht de rozenkrans onmiddellijk terug naar de genezeres. Zij heeft het voorwerp aan de deurknop gehangen want ze wilde bij de genezeres nooit meer een voet in huis zetten.

Maar ook bij particuliere psychotherapeutische instituten kwam Nel Eiselin terecht met haar problemen, gevolgen van een echtscheiding. Al weldra belandde ze bij de groepstherapie waar twaalf mensen met hun klachten en hun misère voor de dag kwamen. Dat waren geen opwekkende geluiden. Zelf hield zij

haar mond maar het slot van het liedje was dat ze met een barstende hoofdpijn beladen met de zorgen van elf anderen poogde in slaap te komen. "Levensgevaarlijk", vond ze het zoals door de psychotherapeutische hulpverleners in iemands psyche wordt gewroet. Ze meende meer baat te vinden bij een paar aardige woorden van een buurvrouw dan bij urenlange discussies met psychotherapeuten.

Ze heeft zich nog beklaagd bij de geneeskundig inspecteur voor de volksgezondheid, vertelde ze de journalist maar zonder succes...En zij stelde dé vraag waarop ook de commissie Muntendam geen antwoord kon geven: Wie maakt uit wie wèl en wie niet paranormaal begaafd is, wie wèl en wie niét erkend moet worden? Niemand kan dat ooit met zekerheid beweren, vindt zij, ook al staat zo'n genezer bij tien verenigingen ingeschreven. "Zo'n lidmaatschap biedt echt geen garantie op het beter maken van een patiënt", aldus een teleurgestelde Nel Eiselin. Toen ze klachten deponeerde bij een paar van deze organisaties gaven ze niet thuis. "Vakbroeders vallen elkaar heus niet af. Zeker als er veel geld valt te verdienen en met een minister die ze hun gang laat gaan".

GOLDBERGER CONTRA 'T POOTJE

Kettingen, armbanden — dat is oud nieuws, wanneer het er om gaat er een bijzondere betekenis voor de gezondheid aan toe te schrijven. In de vorige eeuw had men er ook al weet van, getuige een blaadje ons toegestuurd en afkomstig van een scheurkalender die met de titel "nostalgie voor langzitters" blijkbaar bestemd is om te worden opgehangen op de plaats waarheen ook de keizer zich te voet begeeft. Op elk blad zijn enige oude advertenties van nogal curieuze aard afgedrukt geplozen uit kranten uit de vorige eeuw. Overigens zonder vermelding van herkomst of datering. Zodat wij niet weten wanneer het geschrift verscheen getiteld: "huwelijkspligt (over de regtmatige en gepaste vervulling der Huwelijkspligt.,) door eenen Pastoor. Prijs 60 cts". Maar er boven stond de advertentie die ons in het bijzonder kon aanspreken: niets nieuws onder de zon. Ziehier de inhoud:

> *Goldbergers Kettingen*
> genezen hoofdpijn, aangezigts, tand- en oorpijn, krampkolijk, maagkramp, borstkramp, kramp in de kuiten, hartkloppen, zenuwzwakte, beving, pijn in de lenden, stijfte in de leden, gewrichtspijn, pootje, handjicht, vliegende jicht, zwakte der oogen, hardhoorigheid en alle andere rheumatische en zenuwziekten.
>
> Zij worden voor *f* 1.80 — 2.70 — 3.60 — 5.40 in het VERKOOPHUIS en de bekende Dépôts verkocht.

De spelling (Siegenbeek) toont aan dat we het te doen hebben met een advertentie vóór 1883 afgedrukt. De beweerde wonderwerking van de kettingen van Goldberger kon echter met hetzelfde gemak zijn opgesteld anno 1983. Is er in een eeuw tijds veel veranderd?

MAGNETISEUR RIJMT OP MALHEUR

Twintig jaar geleden schreef de journalist Martin van Amerongen, toen nog verbonden aan de destijds bestaande Friese editie van Het Vrije Volk een reportage over de wichelroedeloper-magnetiseur Jacob Postma uit Staveren, in de omgeving indertijd alom bekend als Jaap de Strieker. Een lezer zond ons een gedicht dat bij de reportage was afgedrukt en waarmee de veehouder G. Wielinga uit Koudum zijn dank betuigde voor de "magnetische genezing" van een van zijn runderen.

Ondergetekende betuigt met blijde klank,
door dezen zijn hartelijken dank,
aan de heer J. Postma, de magnetiseur
voor genezing van een koe met een ernstig malheur.

Deze koe kon volgens de veearts nooit meer staan,
dus nog veel minder gaan,
naar zijn zeggen had hij het beest opgegeven
en was de koe ten dode opgeschreven.

Magnetiseur Postma behandelde dit beest;
hij spande zich in naar lichaam en geest.
Het resultaat is boven verwachting gegaan,
want na 36 uur ging de koe weer staan.

Hebt U kwalen? Ga naar Postma, de strijker,
en uw gezondheid wordt zeker weer rijker
Veel behoeft gij niet eens te betalen,
En toch helpt hij U af van vele kwalen.

ZAK VOL KERSEPITTEN

Het is geen vervroegde aprilgrap maar bij drogisten en reformzaken kan men een "kersenpitzak" kopen. Pitten van steenvruchten zijn in staat om heel wat warmte vast te houden en eenmaal verwarmd kan men de zak, zo wordt ons verzekerd, gebruiken in de plaats van een warmwaterzak voor het verwarmen van lichaamsdelen. Zo wordt de bloedsomloop gestimuleerd. Ook als koudezak wordt de kersenpitzak aanbevolen: men zal de zak dan wel in het vriesvak van de koelkast moeten leggen om het vereiste effect te krijgen. Voorts wordt al lichaamsmassage met de kersenpitzak aanbevolen.

— Nog een stelling, de laatste uit het proefschrift van J.P. Neijt "Combination chemotherapy in the treatment of advanced ovarian carcinoma" (Utrecht, 6 september 1983): Indien algemeen bekend wordt dat olifanten zelden of nooit aan kanker overlijden, ondanks hun hoge leeftijd, dan is de kans groot dat het in Nederland gangbare wonderdieet tegen kanker ingrijpend zal veranderen.

JUNI 1983 (15/04)

Actieblad

94STE JAARGANG, NR. 2

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam *Verschijnt 4 x per jaar*

DE ALTERNATIEVELING IS NU EEN THERAPEUT BEZIG MET "INTEGRALE GENEESKUNDE"

---o---

DE LES VAN EEN NIEUW TIJDSCHRIFT

Een mooi woord "integrale geneeskunde"! Maar welke lading moet die mooie vlag (de verklaring "voltallig, een geheel zijnde" uit het woordenboek wordt aangehaald) dan wel dekken? Het is, dit ter verduidelijking van het onderwerp dat ons bezig houdt, een nieuwe tijdschrifttitel: "Nederlands Tijdschrift voor Integrale Geneeskunde" en het is wat uiterlijk en opmaak betreft in de bekende sobere stijl van tal van gerenommeerde wetenschappelijke tijdschriften. Merkwaardig is toch wel de naam van de uitgeverij, een b.v. in oprichting: Mankind te Naarden. Van dat woord mankind ontbreekt overigens een uittreksel uit een woordenboek -en een verklaring voor zo'n ambitieuze naam wordt evenmin gegeven.

Maar wie het blad doorbladert ontwaart al heel spoedig het omstreden rapport van medisch socioloog C.W. Aakster waarin hij aan het slot komt tot een besparing aan maatschappelijke kosten van omstreeks 1.3 miljard gulden bij het gebruik maken van wat hij aanduidt als "de natuurlijke therapie-methode". Om de wetenschappelijkheid van het betoog te accentueren zijn, evenals dat met andere artikelen in dit nieuwe tijdschrijft het geval is, een "summary" en een literatuurlijst tot slot opgenomen.

Aakster ontdekt gestelziekte

Een stukje "filosofie" van Aakster mag hier nog wel even worden aangehaald. Hij is van mening dat de gangbare geneeskundige zelfs niet over de taal beschikt om z.g. algemene gestelsziekten te kunnen herkennen. "Algehele gestelsziekte" — dat ontbreekt in het begrippenapparaat van de reguliere geneeskunde, stelt hij vast. "Alles hangt met alles samen", oordeelt Aakster en ziektebeelden als multiple sclerose, rheumatoïde arthritis, asthma bronchiale, migraine etc. (wat etcetera?) zijn specificaties van de "algemene gestelsziekte". Duidelijker wordt Aakster daarmee niet. Hij kan dan wel heel geleerd aanvoeren dat de door hem toegepaste clusteranalyse op de klachtenlijst eigenlijk maar één cluster oplevert, namelijk die "algemene gezondheidsstoornis" — maar het lijkt er bedenkelijk veel op dat hij een lans breekt voor de z.g. "holistische" mensvisie en dit holisme koppelt aan zijn "algemene gezondheidsstoornis".

Het raadsel van de "stress"

Een merkwaardige bevinding die Aakster signaleert is die van het toenemen van de "stress" bij patiënten. Dit zou duiden op de beleving "apart te staan", Dat men door dit gevoel wordt bekropen tijdens de natuurlijk behandelingsmethode zou kunnen worden verklaard uit het feit, dat de omgeving niet meeevolueert wanneer de patiënt met zichzelf bezig is, zijn leefwijze verandert, zich met een niet erkende therapie bezighoudt... Wat hiervan te denken? De stress duidt niet op groot vertrouwen in de gekozen alternatieve behandelwijze, al beweerde 45 pct van de ondervraagde patiënten bij het begin van de behandeling er wèl veel in te zien.

Een uitgebreid artikel in het nieuwe tijdschrift houdt zich bezig met de zo omstreden chelatietherapie (de auteur is dr. W.A.M. Linnemans, vakgroep moleculaire celbiologie, transferpunt Geïntegreerde Geneeskunde te Utrecht) Het doorspoelen met de onthardingsstof TAED (of EDTA, zoals het ook genoemd wordt) is overigens een betrekkelijk klein deel van de therapie want er wordt daarnaast ook aandacht besteed aan de bestrijding van omstandigheden die athero-sclerose bevorderen; dat bestaat uit adviezen over de leefwijze, het voorschrijven van vitamines en essentiële voedingsstoffen Calcium en Magnesium worden in optimale verhoudingen toegediend.

PARANORMALE TOESTANDEN KOMEN TER SPRAKE

Om alvast in uw agenda te noteren:

Op zaterdag 13 oktober wordt te Utrecht de jaarvergadering gehouden van de Vereniging tegen de Kwakzalverij.

Plaats en tijd: Diakonessenhuis, 10.30 uur v.m.

De journalist Piet Hein Hoebens zal op deze bijeenkomst spreken over paranormale toestanden, waarvan hij veel weet, gekoppeld aan een gezonde afkeer van deze zaken.

Het bestuur rekent op een goede opkomst van de leden.

Tot ziens op zaterdag 13 oktober a.s.

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881
Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel. 010-187149

BESTUUR:
Voorzitter: C.W.Chr. Deurman, Arnhem
Secretaris: I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: D. Uitterdijk, Medemblik
Leden: G.R. van den Berg, Amsterdam
prof. B.S. Polak, Amsterdam

Adviserende leden:
S. Lelie, Middelburg
prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht

Postgiro van de Vereniging: **32237** ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Medemblik.

De **contributie** bedraagt thans ƒ 30; voor studenten en leerlingverpleegkundigen ƒ 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal ƒ 100.

In Meppel: een nieuwe "akademie"

Hoewel de redactie in een inleidend woord tot het Nederlands Tijdschrift voor Integrale Geneeskunde zich op het standpunt blijkt te stellen dat de universitair ontwikkelde geneeskunde uitgangspunt dient te blijven van ons therapeutisch denken en handelen schenkt zij toch ruime aandacht aan het alternatieve organisatorische "circuit".

Zo blijkt onlangs in Meppel een nieuwe Akademie voor Natuurgeneeskunde te zijn begonnen onder de veelbelovende naam van Aridouizoer. De "akademie" leidt op tot natuurgeneeskundig therapeut en men besteedt aandacht aan vele vakgebieden. Zoals de "leer omtrent voertuigen binnen het menselijk lichaam", astrologie, vastenkuren en darmspoelingen, Bach-remedies, embryologie, yoga, meridiaantherapie... Van de student wordt gevraagd om als een waar *natuurgeneeskundige te leven*, volgens de natuurwetten en haar ritmen. Bij de eindexamens is een gecomitteerde van de VNT, de Vereniging voor Natuurgeneeskundige Therapeuten. Het diploma geeft de bezitter het recht om de beroepstitel "Natuurgeneeskundig Therapeut" te dragen. Een beroepstitel die de heren en dames onder elkaar blijkbaar hebben uitgevonden.

Een nieuwe organisatie: de Novag

Die NVT is aangesloten bij een nieuwe organisatie, de NOVAG. Dat is de Nederlandse Organisatie van Verenigingen voor Alternatieve Genezers. Deze Novag wil op zo kort mogelijke termijn alle te stellen eisen "ondubbelzinnig" formuleren. De eisen zullen verzwaard worden! De Novag zal in sectoren worden ingedeeld: acupuncturisten, paranormale genezers, homeopathen, natuurgeneeskundigen... ieder zijn sector en in elk van die sectoren zal een afdeling therapeuten en een afdeling artsen zijn. Er komt, om het helemaal "net echt" te maken ook een Raad van Toezicht (Tuchtraad) Vooruitlopend daarop is op 1 juni 1983 al een klachtenbank ingesteld.

De Novag heeft een kantoor aan de Springweg 5 en zal daar voorbereidingen treffen voor wetenschappelijke projecten in samenwerking met het z.g. Transferpunt voor Geïntegreerde Geneeskunde binnen de vakgroep Moleculaire celbiologie van de Rijksuniversiteit te Utrecht.

Men ziet het: het wordt met de alternatieve opmars ernst, men is al bezig met, zij het uiterst bescheiden, wetenschappelijke stellingen te veroveren binnen een van onze universiteiten en met het gebruik van het woord therapeut, dat de wonderlijkste geneesmethoden moet verdoezelen poogt men het onderscheid met de officiele geneeskunde weer een stukje te verkleinen. We zullen er nog het nodige mee beleven. En maar integreren, dames en heren.

Tenslotte nog een enkele opmerking over de titel van deze nieuwkomer in de tijdschriftenwereld. Het heeft er alle schijn van dat het groepje dat achter deze nieuweling staat de term "integrale geneeskunst" wil monopoliseren. In de huisartsengeneeskunde wordt onder integrale geneeskunde verstaan de behandeling van een patient niet alleen voor de symptomen van zijn aandoening maar ook in relatie tot zijn familiale en sociale relaties, werk en omgeving. En dat is wel heel wat anders dan de "integrale geneeskunde" van de heren alternatievelingen die elkaar hebben gevonden in het nieuwe tijdschrift. En dan zullen we het nog maar niet hebben over de snelheid waarmee de alternatieve wereld van uiteenlopende pluimage zich thans meester maakt van de term therapeut...

IN 'T KORT

- Over kwakzalverij hield de penningmeester van onze Vereniging, de arts D. Uitterdijk, dezer dagen een lezing voor de Vereniging van Plattelandsvrouwen in zijn woonplaats Medemblik. Er was veel belangstelling en de r.k. zusterorganisatie heeft thans dokter Uitterdijk verzocht ook voor haar een dergelijke lezing te willen houden.
- De fabrikanten van homeopathische geneesmiddelen en van z.g. fytotherapeutische produkten hebben met groothandelaren en importeurs een eigen organisatie opgericht, de Nehoma. Men wil in de toekomst een keurmerk invoeren. Nehoma wil ook gesprekspartner zijn in het overleg met de overheid...
- Het ziet er naar uit dat het onderzoek naar de methode-Moerman slechts met grote moeite zal worden uitgevoerd. Wij vernamen dat nu nog slechts drie Moerman-artsen zich bereid hebben verklaard mede te werken.

BOER IN WITTE JAS MET POTJE PLAS

Bij de Alfred Vogelprijs, waarmee dr. C.W. Aakster, de Groningse medische socioloog al is bekroond door de firma Biohorma te Elburg, blijkt ook een beeldje te behoren. Dat is "De boer in de witte jas", met een flesje in de hand dat duidelijk bedoeld is voor het "schouwen" van de urine van zijn patiënten. De Alfred Vogelprijs heeft nu een "officiële status" gekregen, De prijs van 100.000 gulden wordt eens in de vijf jaar uitgereikt samen met het bewuste beeldje "aan een onderzoeker die een bijzondere bijdrage heeft geleverd of geacht wordt te kunnen leveren op dit specifieke terrein". Dat terrein is het bevorderen van de wetenschappelijke fundering van de natuurlijke geneesmiddelenindustrie. Lees: de preparaten die Vogel in de handel brengt en die hij in zulke bedenkelijke boeken als "De kleine Dokter" propageert.

In het persbericht dat public relations officer Antoine Gerson Lohman verspreidt wordt Vogel aangeduid als "de wereldvermaarde Zwitserse homeopaat, auteur en onderzoeker Dr. h.c. Alfred Vogel". Deze geslaagde koopman in allerlei middeltjes heeft vorig jaar de Priesnitz-medaille van de Duitse Heilpraktiker gekregen en het tweede internationale congres van de Zwitserse artsenvereniging voor empirische geneeskunde, wat dat ook mag voorstellen, maakte hem erelid.

Het verbazingwekkende is echter dat Biohorma er in is geslaagd om een "onafhankelijk stichtingsbestuur" samen te stellen voor het toekennen van de Alfred Vogelprijs, bestaande uit de hoogleraar in de farmacognosie prof. dr. R.P. Labadie te Utrecht, de apotheker drs. Chr. C.M. Kerbosch, arts D. Meijer, dr. C.W. Aakster (socioloog) en de directeur van laboratorium Biohorma J.H.D. Tolenaar, Onbegrijpelijk dat prof. Labadie en de heren Kerbosch en Meijer zich laten spannen voor het karretje van de omstreden "dokter" Vogel en zijn preparaten. Biohorma noemt zich thans de grootste producent in Nederland van homeopathische en phytotherapeutische produkten, tevens fabrikant van de Vogelprodukten.

Op 23 mei werd een nieuwe fabricage-afdeling van Biohorma is Elburg geopend. En ja hoor — prof. dr. P. Muntendam bleek bereid de officiële opening te verrichten. Na een inleidend woord van de voorzitter van de Raad van Bestuur van het bedrijf hield Muntendam een lezing over "Vrijheid van Therapiekeuze".

Het bedrijf produceert jaarlijks meer dan honderd miljoen tabletten en verschaft werkgelegenheid aan ruim 160 medewerkers. Het heeft een eigen bedrijfsapotheker in dienst. Die zorgt voor de kwaliteitsbewaking van die honderd miljoen tabletten. Men zal toch moeilijk kunnen volhouden dat dat allemaal "puur natuur" is!

Maar Vogels "boer met witte jas" (ja, ja, het

eenvoudige mannetje dat toch maar de geneeskundige wijsheid in pacht heeft) is inmiddels een miljoenenzaak en prof. Muntendam en prof. Labadie ontzien zich niet hun opwachting te maken bij het succesvolle Biohorma.

DE DRUPPELTJES VAN GERDA EN GERRIT

"Wij wensen U van harte een koortsvrije zomer toe", aldus Gerda en Gerrit uit Amsterdam-Noord die ook in Oostzaan hun hengels uitwerpen, getuige tenminste een advertentie van een volle pagina in het huis-aan-huis verspreide blad Oostzaan Nu. Die "koortsvrije zomer" wordt hooikoortslijders toegewenst, voor wie Gerda en Gerrit een paar homeopathische middeltjes in voorraad hebben. De crême Bioforce moet men in de neusgaten smeren — zo worden immers de pollen tegengehouden. Een paar maal per dag het smeerseltje in de neusgaten verversen... daar is natuurlijk niets tegen, neen, dat is zeker aan te bevelen.

Inwendig, vervolgen Gerda en Gerrit, is er eigenlijk niets beters dan de Luffa-hooikoorts druppels. Een maand voordat de hooikoortslijder de aanvallen pleegt te krijgen begint men met het innemen van driemaal daags zeven druppeltjes op een eetlepel water. Tijdens de aanvallen elk uur druppeltjes. Men moet er vooral om denken om de druppels ongeveer

dertig tellen in de mond te houden. Homeopathische middelen (de tincturen dan) zo licht ons Noord-Amsterdamse paar toe, worden dan namelijk via de *mondslijmvliezen opgenomen.*

Vooral geen zuivelprodukten in het bijzonder melk en kaas gebruiken, want die werken "verslijmend"; dat kan de *hooikoortslijder niet gebruiken.* Neen, maar dan de druppeltjes van Gerda en Gerrit! Zij bezorgen graag "bij U thuis"

AAN HET "SCHOUWEN" BIJ VERDWIJNINGEN

Al jaren wachten wij op het verhaal dat paragnosten met een zekere regelmaat de hoofdprijs van de toto in de wacht slepen. Wel laten paragnosten bij verdwijningen en een geruchtmakende zaak als de ontvoering van Heineken en zijn chauffeur van zich horen. Soms worden zij benaderd door de politie of ze misschien een tip hebben, maar in de zaak Heineken liet hoofdinspecteur Sietsma weten weinig heil te zien in de uitspraken van paragnosten.

Twee bestuursleden van de Nederlandse Parapsychologie Stichting hebben het er niet bij laten zitten en hebben, lazen wij in De Volkskrant, zelfs een heel boek geschreven over de waarnemingen van paragnosten in dergelijke zaken. De ontvoering van Heineken en Doderer blijft echter buiten beschouwing. De tips heeft de politie gedeponeerd — men heeft het in ons Actieblad kunnen lezen — bij de Studievereniging voor Parapsychologie. Die heeft inmiddels vastgesteld dat niemand de verblijfplaats van de ontvoerders heeft "gezien".

De beide bestuursleden, Douwe Bosga en Martine Busch, hielden zich bezig met z.g. missers van de paragnost Tholen, die inmiddels is overleden. In hun boek "Natuurlijk niet bovennatuurlijk" stellen zij vast dat ook in de foute vaststellingen van Tholen wel een zweem van waarheid zat. Zo'n paranormale waarneming willen zij beschrijven met de term "schouwen". Zij vinden dat als de politie een paragnost in de arm neemt zij daarbij moet samenwerken met een parapsycholoog die de signalen van de paragnost beter zou moeten herkennen. En om te voorkomen dat paragnostische tips elkaar tegenspreken zou men dan maar één betrouwbare en ervaren paragnost in de arm nemen.

Het zal ook dan wel tobben blijven bij het "schouwen".

● De Rotterdammer B. van W., bekend als "gebittenrooier" is met zijn ondernemingen in het Italiaanse Bari en San Remo van een koude kermis thuisgekomen. Hij is tot drie jaar gevangenisstraf veroordeeld. Hij is nu vrij in afwachting van hoger beroep maar mag Italië niet uit.

DE RASA-ARMBAND

De magie van de armband dateert niet van vandaag *of gisteren, en er is nog altijd geld mee te verdienen.* Neem nu eens kruiden- en reformhuis Marjolein te Heerlen met maar liefst vier dames in een adviseursfunctie. *Zij hebben goed nieuws, zo verhaalt een* advertentie in Limburgs Dagblad: een roodkoperen armband. Gemaakt van hoogwaardig rood koper uit Australië *(Mount Isa?) En prima resultaten bij nerveuze* spanningen, hoofdpijn, migraine, slapeloosheid rheuma, rugklachten, maag-/darmaandoeningen, puistjes, acné, exceem.

Die armband wordt in de handel gebracht door Emonta in het Friese Drachten. Dit Emonta laat een wonderlijke tekst het licht zien over koper, dat de in het menselijke lichaam voorhanden zijnde statische lading waarvan de accumulatie de pijn veroorzaakt verspreiden zou. Uit de tekst blijkt ook dat de advertentie van Marjolein slechts een deel van de "mogelijkheden" van de armband opsomde: ook lijders aan astmatische aandoeningen, artritis en spierpijn vinden baat bij het dragen van de z.g. Rasa-armband.

Als "getuigen" voeren zowel Emonta in Drachten als Marjolein in Heerlen dr. H. van der Goot en dr. M.W.G. de Bolster aan, beiden verbonden aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Hoe zit dat?

Hierover bericht ons prof. dr. H. Timmerman van de vakgroep Farmacochemie Subfaculteit der Scheikunde het volgende:

"De geciteerde dr. H. van der Goot is werkzaam bij mijn vakgroep, maar verrichtte nooit onderzoek ter zake. (Ook dr. De Bolster, werkzaam bij onze subfaculteit, heeft nooit iets gedaan in relatie met koper-rheuma). Het enige spoortje waarheid is een overzichtsartikel door de "geciteerde" heren geschreven over koper in het algemeen, waarin wordt gezegd dat koper mogelijk een gunstige invloed heeft bij rheuma en dat daarom het dragen van een koperen armband niet per se een fabel zou hoeven te zijn (De gunstige invloed van hoge Cuspiegels staat m.i. wel vast)

Aldus prof. Timmerman, die er mede aan herinnert dat ook de Tros al aandacht schonk aan de Rasa-armband, "een geneeskrachtig sieraad". De armband wordt ook wel aangeduid als ER-band (Emonta-Rasa) en het Drachtense bedrijf beweert vrijmoedig dat "recentelijke onderzoekingen" hebben aangetoond dat metalen als "omvormers van kosmische stralingen" optreden. De heren Van der Goot en De Bolster zullen niet gelukkig zijn te moeten optreden als wetenschappelijke getuigen temidden van zoveel nonsens.

Knipsels, vouwbladen?

De redactie van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij houdt er zich voor aanbevolen

OVER HET VERZET TEGEN WETENSCHAPPELIJKE NORMEN

De psychiater G.F. Koerselman, verbonden aan het Sint Lucas Ziekenhuis te Amsterdam heeft onlangs in NRC Handelsblad een aantal opmerkingen gemaakt, die wij graag nog eens onder de aandacht brengen. Aanleiding was het kamerdebat over de wet Bijzondere Opneming in Psychiatrische Ziekenhuizen. Hierover zegt dokter Koerselman in zijn artikel in NRC Handelsblad:

Centraal in het verzet tegen de wet BOPZ en tegen de psychiatrie en de geneeskunde in het algemeen staat de onwil om te worden onderworpen aan een oordeel dat op normen is gebaseerd, die men niet zelf kan kiezen.

Dit verschijnsel ziet men overal in de samenleving. Er is zeker geen verminderde religiositeit maar er is verzet tegen traditionele kerkelijke normen: men kiest voor nieuwe bewegingen (IKV) met nieuwe religieuze normen. Er is verzet tegen de democratische rechtsorde en de handhavers ervan: belastingontduikers, foutparkeerders en krakers claimen hun eigen rechtsorde.

Evenzo is er verzet tegen wetenschappelijke normen: universiteiten worden afgebroken, zuiver wetenschappelijk onderzoek wordt ontmoedigd, de wetenschappelijke geneeskunde wordt aangetast. In de alternatieve geneeskunde en in de "hulpverlening in de wijken" worden eigen normen gecreëerd, die aantrekkelijk zijn voor een samenleving die heen en weer wordt geslingerd tussen hypochondrische zorg om de gezondheid en het verlangen het bestaan van ziekte te ontkennen.

Dokter Koerselman stelt dat er een fundamenteel misverstand is dat de discussie over de geestelijke gezondheidszorg, ook in de Tweede Kamer, vertroebelt. Tegenover het pleidooi voor "mensen die lastig zijn, waar we geen raad mee weten, die onbegrijpelijke dingen doen", stelt hij dat met zulke mensen de psychiatrie niet van doen heeft. Bij het probleem van de gedwongen opneming gaat het om mensen die psychisch ziek zijn en die op grond van die ziekte voor zichzelf of voor anderen gevaarlijk zijn. Het stellen van een dergelijke diagnose hoort tot de taak en de deskundigheid van de psychiater. Het misverstand lijdt al jaren een hardnekkig leven en hangt samen met de wens, aldus psychiater Koerselman, het bestaan van geestes- ziekte te ontkennen.

GEEN GENEESMIDDELEN — ANDERS FAALT DE PARANORMALE GENEZER

Dat is niet iets om je over te vermaken — H. Warger te Beverwijk verkondigt gevaarlijke zaken. Hij is onlangs aangenomen als lid-genezer van een of andere organisatie van paranormale genezers en bij die gelegenheid verkondigde hij dat het van groot belang is als de voorafgaande behandeling (door de arts) is beeindigd. Immers, wanneer de patiënt medicijnen blijft gebruiken dan bevat het lichaam nog steeds de geneesmiddelen, die, zo redeneert Warger, niet zullen ophouden hun werkingen of bijwerkingen tot stand te brengen. "Het gevolg is dan uiteraard dat de patiënt zich nog zieker voelt dan voorheen".

Daarom, aldus de wonderlijke logica van Warger, is het vrijwel onmogelijk patiënten te genezen, die plantaardige, dierlijke of chemische geneesmiddelen, slaapmiddelen, alcohol of drugs blijven gebruiken.

De eeuwenoude paranormale geneeswijze is, en nog steeds is Warger van de Kuikenseweg in Beverwijk aan het woord, nog altijd voor tallozen de enige mogelijkheid om van een ziekte of kwaal te genezen. Tot slot komt hij met een paar cijfers. Niet natuurlijk van dat angstig benauwde... neen heel royaal. Eén op de drie "ongeneeslijken" wordt volkomen genezen en één op de die drie ondervindt verbetering van gezondheid. Een bekend feit? Volgens Warger wel.

Over de gevaren voor patiënten die met het gebruik van voorgeschreven medicijnen stoppen omdat hij ze anders niet kan behandelen rept hij niet. Een soort Russische roulette?

SCHADELIJKE EFFECTEN

In een boek, verschenen onder de titel "Reguliere en alternatieve geneeskunde; van conflict naar synthese", dat in De Volkskrant werd besproken door Thea van Emden, deed huisarts Paul van Dijk een boekje open over de schadelijke effecten van een aantal alternatieve geneeswijzen. Uit eigen observatie en literatuuronderzoek blijkt volgens hem dat het ontstaan van een ingeklapte long (pneumothorax) de enige ernstige complicatie is van acupunctuur. Het is het gevolg van het doorprikken van het longvlies. Serumhepatitis en beenmergontsteking (osteomyelitis) worden eveneens beschreven, maar het is niet bekend hoe vaak dit voorkomt.

Bij chiropractie en manuele therapie ("kraken") komen complicaties voor die Thea van Emden letterlijk en figuurlijk bloedstollend noemt. Door ondeskundigheid of onzorgvuldig manipuleren van de nekwervels kunnen de vaatwanden ter plaatse worden beschadigd met als gevolg afsluiting van de hersenslagaders door trombose... "Ook de letsels, die kunnen ontstaan aan het ruggemerg en de zenuwen liegen er niet om". Van Dijk adviseert dan ook potentiële bezoekers van chiropractoren of manueeltherapeuten zich uitsluitend te wenden tot deskundig opgeleide beoefenaars van deze behandelwijzen.

Vraagje — maar hoe wéét de leek, dat deze of gene chiropractor of manueel-therapeut medisch voldoende in zijn mars heeft om geen ongelukken te begaan? Er is géén universitaire opleiding tot "bottenkraker"...

Het bovenbedoelde boek is bij Stafleu verschenen onder redactie van prof. dr. L.J. Menges en P.A. van Dijk.

DOCTORANDUS JAN HARMONISEERT DE ENERGIE

Geen accu maar een acu-band moet het doen. Dat woord acu is ontleend aan acupunctuur want aldus uitvinder drs. Jan van Baarle — al dertien boeken over acupunctuur zijn er van zijn vruchtbare hand verschenen — "het principe van dit middel is gevonden in de Chinese geneeswijze".

In Noord-Limburg wordt in de plaatselijke pers de Acu-band als de nieuwe pijnbestrijder aangekondigd. In de rubriek "medisch" nog wel. De Acu-band is een gordel, sok of kol — al naar de lichaamsdelen waarin pijn wordt geconstateerd. Wel een textielweefsel maar daar zijn koperdraden in verwerkt. Koper immers geleidt zo prima elektrische stromen en met contactpunten op de huid moeten de "energiestromen in het lichaam" — o het is allemaal doodeenvoudig, beste mensen, daar is echt geen geavanceerde onderzoektechniek voor nodig — harmoniseren. Dat is het helemaal. De zieke plekken produceren een te veel *aan energie, die wordt eenvoudig via de contactpunten* en de koperdraadjes buitenom geleid naar punten met te weinig energie. Doctorandus Jan heeft het uitgezocht en de Acu-banden zijn nu in de handel. *Behalve pijnbestrijding zijn er misschien nog wel* meer mogelijkheden. Daar hoort U wellicht nog van.

HANDEL IN STENEN — EEN VERBIJSTEREND BEDRIJF

Er is geld te verdienen met de stenen, vertelden wij in ons maartnummer. "De goedgelovigheid is verbijsterend, de handel lucratief" constateert de Volkskrant. Redacteur Piet van Seeters ging er op uit. Hij vertelt dat het Amsterdamse stenenwinkeltje Pebble per maand zo'n honderd "geneeskrachtige" edelstenen verkoopt. In een andere hoofdstedelijke winkel Magomisi is de vraag naar geneesstenen sinds twee tot drie jaar sterk gestegen.

Kampioen blijkt echter een 72-jarige inwoner van Soest te zijn, G.P. Espeet die in een verbouwde boerderij dagelijks vijftig tot zestig mensen ontvangt, door Espeet altijd aangeduid als "Patiënten". Die willen geneeskrachtige stenen kopen. Ze komen met autobussen uit het hele land. Espeet koopt ruwe ertsen in uit landen als Brazilië en Kongo en verwerkt die in een eigen slijperij. Bij elke steen die hij verkoopt krijgt de koper een formulier mee waarin gevraagd wordt hoe de steen heeft gewerkt. Negen percent krijgt hij terug. Hij heeft nu al 4000 van deze ingevulde formulieren, Hij noemt dat "de basis voor een gedegen studie".

Espeet is oud stuurman op de grote vaart en kwam op de gedachte met stenen te beginnen toen hij een boek van het kruidenvrouwtje Mellie Uyldert in handen kreeg. Deze "zieneres" prijst zelfs edelstenen tegen kanker aan. Met name groene stenen. Die genezen ook griep en venerische ziekten, aldus nog steeds het kruidenvrouwtje. Espeet beweert dat hij een arts, die geen kinderen kon krijgen een maansteen had meegegeven, "want hij schijnt de hypofyse te stimuleren. Binnen het jaar had hij een baby".

Een steen kan uitgeput raken. Een tijdje in de zon leggen, adviseert de man uit Soest. Margareth Goet van de Amsterdamse stenenwinkel Magomisie doet het anders, vertelt ons Piet van Seeters. In haar winkel legt ze een steen onder een glazen pyramide om ontladen te worden van de kwade trillingen die de steen gekregen heeft van het lichaam van de drager. In de pyramide wordt de kosmische straling geconcentreerd en in 36 uur is de steen weer bruikbaar. Om dat te controleren hangt ze er een steen boven aan een kettinkje. Die andere steen gaat draaien. "Dan is het goed".

In Magomisi staat een vrouw met drie kinderen en haar moeder. Ze kiest geneesstenen uit voor 200 gulden. "Misschien kom ik hierdoor wel in de financiële problemen maar dat moet dan maar. Die stenen wil ik in ieder geval hebben".

"We schrijven maart 1984" verzucht Piet van Seeters, aan het slot van zijn relaas over de "geneeskrachtige" stenen.

WIM VAN GEMERT KEEK BIJ ZUSTER JACOBA

"Bij zuster Jacoba aan de Dennenstraat te Nijmegen ben ik gaan kijken, hoe dat allemaal moest en daarna *ben ik zelf met genezen begonnen", vertelt Wim van* Gemert in het blad "Indonesia — Holland Line" dat een reclame-artikel publiceert voor de Stichting tot Bevordering van de Paranormale Geneeswijze, St. Annastraat 168 te Nijmegen.

Wim van Gemert, zo blijkt uit het verhaal over iemand die van vijf en een halve meter hoogte op een betonnen vloer was gevallen, behandelde het slachtoffer via een foto. Dat zou toen, liggend op intensive care in het ziekenhuis, een stuk rustiger zijn geworden en minder pijn hebben geleden. "Het bloeden uit zijn hoofd was ook bijna gestopt"

Het wonderverhaal begint dan pas. Want Wim van Gemert "behandelt" in het ziekenhuis en na thuiskomst de patient tot diens algehele genezing. Paranormaal? Natuurlijk niet — het lijkt er het meest op, als men op het verhaal mag afgaan, of Van Gemert een persoonlijkheid is die voor een vorm van begeleiding zorgt die, anders gericht en met een ander doel, een sportcoach zijn adepten schenkt. Van Gemert "coacht" de patiënt — anders niet. Dat met de foto is natuurlijk je reinste hokuspokus maar goedgelovige lieden trappen er toch wel in, ze "geloven" er in. En dat "geloven" speelt een rol in de hele levensgeschiedenis van Van Gemert, die door het blad Indonisia — Holland Line uitvoerig wordt verteld. Hij raakte zelfs zo ondersteboven van allerlei gewaarwordingen dat hij overspannen raakte en... een arts moest raadplegen. Hij had contact opgenomen met een helderziende wat dat alles wel kon betekenen. Zo kwam hij in contact met de Nederlandse Federatie van Paranormale Genezers. Die wisten wel raad met

iemand die voelde "alsof er een ander wezen in mij steeds sterker en sterker werd en mij steeds dichter bij de ontknoping bracht hetgeen ik in de toekomst zou moeten doen. (...) Het leek of alles om mij heen ging bewegen en het was net alsof er overal ogen naar mij keken, die mij wilden dwingen om dingen te gaan doen die zij van mij wilden"...

De heren van de Nederlandse Federatie zagen zulks niet als een nogal psychotisch aandoend ziektebeeld maar adviseerden Van Gemert om met deze krachten mensen te gaan genezen. "Er werd die dag trouwens zoveel gezegd, te veel om dat allemaal op papier te zetten", bekent de betrokkene. En toen ging hij kijken bij zuster Jacoba in de Dennenstraat...

De stichting tot Bevordering van de Paranormale Geneeswijze — kennelijk een nieuwe loot in het alternatieve bos — wil het paranormale werk in de geest van Wim van Gemert in hoofdzaak bestaande uit paranormale genezing en begeleiding, begeleiden, bevorderen, waarborgen en voortzetten. Donateurs — hoe kan het anders — zijn welkom.

VREEMDE — EN GEVAARLIJKE VOGELS

"Men kan niet voorzichtig genoeg zijn met mensen, die zich uitgeven voor alternatieve genezers", constateerde het blad Weekend onlangs, bij het relaas van een Amsterdammer die zich als magnetiseur en paragnost uitgeeft en die vermomming bezigt voor barre schelmenstreken.

Anneke M. uit Hoofddorp kwam in contact met deze man via een huwelijksadvertentie. Toen zij hoorde dat hij vijftig was had zij geen belangstelling. Tot haar verbazing echter begon hij tijdens een eerste telefoongesprek over haar spanningen en haar maagpijn. Als magnetiseur, zo gaf hij voor, kon hij haar van de pijn afhelpen.

"Zo heeft hij mij naar zijn huis gelokt. Hij bracht mij met een grote dosis kalmerende middelen — vermoedelijk valium, verborgen in een kopje koffie — onder verdoving, waarna bij mij seksueel misbruikt heeft".

De vrouw is toch onder behandeling gebleven omdat hij pillen gaf die de maagpijn verminderden. Na enige tijd wilde de z.g. magnetiseur bij haar in komen wonen. Daar voelde zij niets voor, maar hij gooide het over een andere boeg en belde 's nachts op: Er ligt een vloek op je huis.

Gezellig zo'n magiër in je kennissenkring!

ZEEWIER IN TABLETVORM

Kelp, zo heet het. Wie niet helemaal een vreemdeling is in het oceanografische Jeruzalem weet dat dit de aan het Engels ontleende naam is voor een zeewier dat voorkomt aan de kusten van o.a. de Atlantische Oceaan. De Fransen hebben het over varech. In elk geval: het is een bruin zeewier, dat nogal wat jodium bevat dat na verbranding kon worden gewonnen. Het wier diende in het verleden wel als voedsel maar het werd ook gebezigd als meststof.

Heden ten dage is het echter te krijgen in tabletvorm en het wordt aangeprezen voor een reeks van kwalen. In zijn medische rubriek in het Algemeen Dagblad heeft arts Aart Gisolf er op gewezen dat de geneeskrachtige geruchten van zeewier stammen uit de tijd dat de mens nog aan "gebreks-ziekten" leed door onvoldoende of eenzijdige voeding. De aanprijzingen moet men dan ook, een passend beeld voor een produkt van de zoute zeeën, wel met een korreltje zout nemen. Er zitten vindt Gisolf, nuttige stoffen in vooral voor degenen onder ons, die neigen tot een "ongezond leven".

Wanneer er bij de aanbevelingen ook nog wordt gesproken over kelp uit de Stille Oceaan- dan is het natuurlijk helemaal mooi. Wat van verre komt moet niet alleen lekker zijn maar het heeft ook de magische geur van verre nog niet door afvalstoffen bedreigde zeeën, "far", om toch maar bij de Engelse taal te blijven, "from the madding crowd". Dat alleen al is voldoende om menigeen verlekkerd naar zijn dagelijks tabletje te doen grijpen — al is dat dan vervaardigd in een fabriek.

STENEN IN HET BAD

Bergbewoners worden gefascineerd door het water dat uit spleten te voorschijn borrelt en het is geen wonder dat men graag magische krachten ontleent aan dat zo wonderbaarlijk te voorschijn springende water. De bron is een tema con variazione. En hoe! In het Oostenrijkse Nockalmstrasze in de omgeving van Gmünd in Karinthië heeft men in een "einen uralten, urigen Gasthof" heel bijzondere gezondheidsbaden voor de gasten. Als badkuipen dienen uitgeholde boomstammen. Daarin laat men het water lopen van een klein bergbeekje. Stenen die mineralen bevatten en de grootte hebben van een mannenvuist worden in een vuur van dennehout gloeiend gemaakt en in de badkuipen geworpen. Nadat de stenen verwijderd zijn gaan de gezondheidszoekende badgasten in de kuipen. Zij worden tot de hals toegedekt. Sommige lijders aan reuma en jicht moeten bij deze behandeling zweren. Aldus althans de VVV van het Lieser- und Maltatal te Gmünd.

Hun collega's in het Oostenrijkse appelcentrum Puch bij Weiz in Stiermarken bevelen een appelkuur aan met veel appels, boekweit, sauna en massage. En zonder appelen maar met acupunctuurnaalden kan men een kuur volgen om van het roken af te raken. Kosten, met medische begeleiding circa 560 gulden. Beleefd aanbevelend, de VVV van Puch.

LEDENVERGADERING
OP 13 OKTOBER

ALTERNATIEF WERELDJE VAN 1845

Een trouwe lezeres verwent ons zo bij tijd en wijle op scheurkalenderblaadjes volgepakt met oude advertenties. En wel advertenties uit de vorige eeuw toen er nog een afspraken waren gemaakt over het adverteren met geneeskrachtige of zulks voorwendende artikelen. Eerst na de oorlog '40 — '45 zijn hierover deugdelijke afspraken gemaakt zodat men in de dagbladpers althans geen kwakzalverij meer ziet geadverteerd — maar in kleine bladen, sommige huis-aan-huisbladen en niet te vergeten de kerkelijke pers kan men nog altijd annonces aantreffen waarin een of ander middel, al is het maar een armband of een "magnetische gordel" wordt aangeprezen geschikt om een paar dozijn kwalen te genezen.

En ook magnetiseurs zijn niet van vandaag of gisteren: ook zij hebben hun kundigheden in het verleden al breed-uit geadverteerd. En dan waren er figuren als "de slapende dame". Hoeveel provincialen togen vroeger niet naar de grote stad om er de "slapende dame" te consulteren.?

Een kleine echo daarvan vindt men terug in de advertentie op een van de ons toegezonden kalenderblaadjes van "Nostalgie voor Langzitters" (hetgeen er op wijst dat de kalender dient te worden opgehangen op een plaats waarheen ook de keizer zich te voet begeeft). Het aardige is dat de advertentie gedateerd is. Hier laten wij de tekst volgen waaruit moge blijken dat in het alternatieve wereldje van 140 jaar geleden ook niet alles koek en ei was en publiekelijk de concurrentie tussen een "slapende dame" en een magnetiseur in de advertentiekolommen werd uitgevochten:

LET WEL. Aan U mejufrouw M.W. Vermeulen, geb. Baylé, heb ik slechts dit te zeggen in antwoord op Uwe allerliefste en zóó geheel zonder personaliteit? gestelde Annonce, dat het mij te smerig is om verder in Pennenstrijd met U te zijn; de inhoud Uwer Annonce is slechts eene ontduiking op de mijne, herhalende ik om der Waarheidswille nogmaals op vaste gronden, dat Tegenwoordig Uw Somnambulismus geheel leugenachtigis.

Amsterdam, 24 December 1845.

B. JODOCUS MEYER, Magnetiseur.

HYPNOTHERAPEUTEN IN ACTIE

In Amsterdam is een Instituut voor toegepaste hypnose — blijkbaar biedt dat instituut voldoende opleidingsmogelijkheden voor iemand die zich als hypnotherapeut wil vestigen. Medische kennis is kennelijk niet van veel belang, maar hypnotherapeut H. de Vries behandelt zonder blikken of blozen met zijn patiënten problemen als depressies, fobieën of angsten. Of de mogelijkheid om te stoppen met roken. De behandeling is, vertelde De Vries aan een verslaggever van De Typhoon (Zaanstad) intensief en drie behandelruimten staan ter beschikking. Daar koos men bewust voor — het huiskamersfeertje was taboe voor De Vries en zijn collega hypnotherapeut. Er wordt geen diagnose gesteld — hoe zou hij dat ook kunnen! — maar er wordt wel gehypnotiseerd.

De beide hypnotherapeuten hebben een behandelcentrum met de mooie naam Medio-Matrix — zij durven het zelfs een "groepspraktijk" te noemen, want niets is zo aanlokkelijk dan om de officiele geneeskunde zo goed mogelijk na te bootsen — en dat Medio-Matrix is gevestigd in de Zeemanstraat te Zaandam. Het dagblad De Typhoon geeft als toppunt van service ook nog de openingsuren van Medio-Matrix. Om er kennis mee te maken is er elke maandag van 14 tot 16 uur open huis.

"Centrum voor natuurlijke geneeswijzen" heet het. Aan die natuurlijkheid doet ook een derde persoon mee, een magnetiseuse, mevrouw N. van der Veer. Al twee jaar als zodanig werkzaam! Zij laadt energie op bij de patiënten, als een soort accu. Door een behandeling wordt als het ware de levenskracht weer aangevuld.

Zo eenvoudig is dat...

BUREAU TAPT UIT EEN ANDER VAATJE

Aan de Kennemerstraatweg te Alkmaar, gelegen tussen de beide vestigingsplaatsen van het Medisch Centrum Alkmaar, heeft een stichting een Bureau voor Geneeswijzen Oriëntatie geopend. De Alkmaarse Courant berichtte er uitvoerig over. Voorzitter van de stichting BVGO is een inwoner van Bergen, W.F. van Eelen die verzekerde dat het doel is mensen minder afhankelijk te maken van de traditionele westerse gezondheidszorg. Hij heeft zich de medewerking verzekerd van twee artsen, een iriscopist, een masseur, een elektro-acupuncturist en een fysiotherapeut.

Maar van Eelen en medewerkster mevr. P. Gihaux hebben behalve adviezen nog meer snaren op hun instrument. Het gaat om de orthomoleculaire voedingsleer. En van Eelen zorgt voor schoon water, dat met behulp van een zuiveringsapparaat is vervaardigd. De natuurlijke stoffen verstrekt hij als proparaat aan zijn cliënten. Een veertigtal natuurlijke stoffen heeft de mens nodig, vertelde Eelen de verslaggever. Een eerste gesprek met het Bureau kost vijftig gulden. Winstoogmerken zijn er niet, het gebeurt uit mededogen, aldus mevrouw Gihaux.

Van Eelen had eerder al een gezondheidscentrum in Wormerveer, nadat hij in 1973 een Stichting Preventieve Gezondheidszorg had opgericht die zich bezig hield met de orthomoleculaire voedingsleer. Met een iriscopist er bij moet het nu in Alkmaar blijkbaar beter gaan.

SEPTEMBER 1984
95STE JAARGANG, NR. 3

Actieblad TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam — *Verschijnt 4 x per jaar*

LEDENVERGADERING OP 13 OKTOBER

De leden van de Vereniging tegen de Kwakzalverij worden uitgenodigd voor de Algemene Ledenvergadering die op

zaterdag 13 oktober

wordt gehouden in het Diaconessenhuis te Utrecht, Bosboomstraat 1.
De vergadering begint te 10 uur v.m.

AGENDA
1. Opening
2. Notulen
3. Verslag van de secretaris
4. Verslag van de penningmeester
5. Bestuursverkiezing
6. Voordracht van Piet Hein Hoebens, journalist te Amsterdam, over WAT IS „PARANORMAAL"?
7. Discussie
8. Rondvraag
9. Sluiting.

In de hoop veel leden te kunnen begroeten op zaterdag 13 oktober a.s. te Utrecht,

I.A. van de Graaff, secretaris.

(Er zal geen afzonderlijke convocatie aan de leden worden gezonden.)

HOE NATUURGENEZER LODEWIJKX HET BEELDSCHERM BEREIKTE

---o---

ERMELOSE KWAKZALVER SCHREEF PATIËNTEN VEEL DURE WAAR VOOR

De natuurgenezer A. Lodewijkx uit Ermelo heeft het op een treurige wijze niet alleen tot de voorpagina's van tal van dagbladen gebracht maar men heeft hem ook op het televisiescherm kunnen zien. Een boos heer, overtuigd van zijn onwankelbaar gelijk. Op de vraag of hij er na de ongelukkige affaire die een slager uit Piershil bijna het leven kostte mee op zou houden antwoordde hij glashard: Dan kennen ze Lodewijkx nog niet. Ik ga door zolang de wet mij dat mogelijk maakt. Althans woorden van gelijke strekking.

Hoe was Lodewijkx tot de voorpagina's en het teeveescherm doorgedrongen?

Lodewijkx is sedert enige jaren actief als orthomoleculair natuurgeneeskundige. Zelfs dat beetje opleiding dat natuurgeneeskundigen tegenwoordig volgen om niet al te grote brokken te maken ontbreekt hem en een organisatie van natuurgeneeskundigen heeft hem dan ook niet als lid willen accepteren. Maar het gerucht heeft zich verbreid: Lodewijkx heeft opzienbarende successen behaald... en de zieken stromen toe naar de man op de Veluwe, die zich een kostbare villa heeft kunnen veroorloven, dankzij de baten uit zijn praktijk.

Suikerpatiënt belandde in ziekenhuis

Zo ondernam ook de 26-jarige suikerpatiënt Peter Voorthuijzen, een slager uit het Zuidhollandse Piershil, de reis naar Ermelo. Lodwijkx leverde hem voor 2008 gulden aan orthomoleculaire waar en adviseerde hem met spuiten op te houden. Weliswaar geleidelijk, maar toch... Dat nu liep, zoals te voorzien viel, spaak. De Piershilse slager moest in allerijl in het Dijkzigtziekenhuis te Rotterdam worden opgenomen met ernstige uitdrogingsverschijnselen, hart-, maag- en darmklachten. De internist prof. dr. G. Henneman kwam er aan te pas en deze uitte zijn misnoegen over het advies van Lodewijkx in niet mis te verstane termen.

In een interview met het Reformatorisch Dagblad heeft Voorthuijzen naderhand zijn ervaringen met Lodewijkx uit de doeken gedaan en herhaald wat prof. Henneman had gezegd aan zijn ziekbed, nadat het medisch team hem van de dood had gered: "Deze man is levensgevaarlijk. Hij hoort achter slot en grendel voor hij nog meer slachtoffers maakt".

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881
Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel. 010-187149

BESTUUR:
Voorzitter: C.W.Chr. Deurman, Arnhem
Secretaris: I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: D. Uitterdijk, Medemblik
Leden: G.R. van den Berg, Amsterdam
prof. B.S. Polak, Amsterdam
Adviserende leden:
S. Lelie, Middelburg
prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht

Postgiro van de Vereniging: **32237** ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Medemblik.
De **contributie** bedraagt thans ƒ 30; voor studenten en leerlingverpleegkundigen ƒ 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal ƒ 100.

Kort geding lokte veel publiciteit

Dat nam Lodewijkx niet. Met het gevoel voor publiciteit waaraan het dergelijke figuren helaas nimmer ontbreekt eiste hij dan ook in een kort geding dat Voorthuijzen en prof. Henneman zich voortaan van dergelijke uitspraken zouden moeten onthouden en dat het vonnis zou worden gepubliceerd in het Reformatorisch Dagblad.

Het kort geding diende voor de rechtbank te Rotterdam en kreeg uiteraard ampele publiciteit. Interessant was in elk geval wat de advocaat van Lodewijkx (mr. M. Parramore) mededeelde ter zitting: de natuurgenezer heeft een kleine zesduizend patiënten die hij poogt te genezen met diëten (kankerpatiënten schrijft hij het Moerman-dieet voor, maar de oude heer Moerman zelf heeft zich van Lodewijkx gedistancieerd.)

Het kort geding heeft Lodewijkx niet gebaat — hij is in het ongelijk gesteld. Maar inmiddels was wel zijn naam over heel het land bekend geworden...

Een dossier met klachten

De Gelderse inspecteur van de volksgezondheid, de arts C. Huisman beschikt inmiddels over een dossier met klachten over de Ermelose natuurgenezer. Zo heeft hij tegen een vrouw gezegd dat zij kanker kon krijgen. Hij had er goede middelen tegen, zo hield hij haar voor. De vrouw, zeer geschrokken, liet zich onderzoeken door een specialist die echter geen enkel verschijnsel aantrof. Ook nu, jaren later, is de vrouw nog steeds gezond. Maar wat een leed is haar niet bezorgd door Lodewijkx in diens ijver om orthomoleculaire produkten te verkopen tegen een stevig prijsje...

Huisman heeft bij de officier van justitie te Zwolle een klacht ingediend tegen Lodewijkx wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst en het in gevaar brengen van patiënten. De heer Huisman deed in een gesprek met een redacteur van het in Hardewijk uitkomende Schilders Nieuwsblad enige uitspraken over de Ermelose natuurgenezer die er niet om logen. Zoals: hij verkoopt groentesoep en rekent door zo'n achthonderd gulden voor — gewoon boerebedrog. "Een volstrekte marchandeur".

Opnieuw een kort geding aangespannen

Aanleiding voor Lodewijkx om opnieuw een kort geding aan te spannen. Hij verkoopt immers geen groentesoep maar voedingspreparaten! Via zijn advocaat eiste Lodewijkx schriftelijke verontschuldigingen van de Gelderse inspecteur van de volksgezondheid die zich van dergelijke uitlatingen zou dienen te onthouden op straffe van een dwangsom van 5000 gulden.

De zaak diende voor de president van de rechtbank in den Haag. Landadvocaat mr. E. Droogleever Fortuijn trad op voor de inspecteur en wees o.a. op klachten over het optreden van Lodewijkx. Die zou een vrouw uit Groningen een bepaald dieet hebben voorgeschreven dat voor haar als nierpatiënte levensgevaarlijk was. Patiënten verlaten Lodewijkx huis te Ermelo met tassen vol waar, zoals vitaminepreparaten, bietesap, lijnolie en meer van zulke zaken. Zij moeten daar een op z'n minst 10 pct. hogere prijs voor betalen dan in de reformzaak. Om zijn winst te optimaliseren schrijft Lodewijkx geweldige hoeveelheden voor. Zwaar beladen aanvaarden zijn patiënten, die vaak van verre komen, de terugreis.

Ook de predident van de Haagse rechtbank heeft Lodewijkx in het ongelijk gesteld. Hij noemde de uitlatingen van de inspecteur, ook al waren die onaangenaam voor Lodewijkx niet onrechtmatig. Ze waren gerechtvaardigd in het algemeen belang.

Lodewijkx heeft helaas ook nu weer zijn publiciteit gehad. Hij zal denken — of ze nu goed of kwaad over me spreken, als ze maar over mij spreken. Voor zover dat nog niet het geval was heeft hij nu landelijke bekendheid verworven.

Is er sprake van afschrikkende werking?

Of het gevaarlijk is zijn adviezen te volgen? Te vrezen valt dat er velen zijn die dat niet zal afschrikken. Het herinnert ons aan een geval dat op een ander vlak lag maar dat bewijst dat mogelijke gevaren volstrekt niet altijd afschrikwekkend zijn. Een zekere Aaltje uit het Drentse Veenoord werd er van verdacht dat zij haar man en wellicht ook diens voorganger zou hebben vergiftigd. Het was kantje boord maar het sluitende bewijs bleek op slot van zaken net niet te leveren. Dus kwam Aaltje vrij. En waardoor raakte daarna haar brievenbus verstopt? Door huwelijksaanzoeken...

Zo zullen ook wanhopigen, uitgedokterden, de gevaren niet achtend de weg naar de Ermelose orthomoleculaire genezer gaan. Er is maar een oplossing: deze man moet verhinderd worden verder nog praktijk uit te oefenen. Zo eenvoudig is dat. Helaas zijn de middelen om dat te bewerkstelligen niet zo eenvoudig Kwakzalvers als Lodewijkx genieten in ons land een mate van tolerantie die veel leed veroorzaakt. "Ik ga door, zolang de wet mij dat mogelijk maakt"...

LARIEKOEK — EN ERGER — VAN HET KRUIDENVROUWTJE

"Het grofstoffelijk lichaam waarin zich de etherische ziel van de Bussumse toverkol Mellie Uyldert schuilhoudt heeft onlangs de leeftijd van 75 jaar bereikt", aldus begint de journalist Piet Hein Hoebens een "bespreking" van een Prisma-pocket waarin een aantal artikelen van het Bussumse "kruidenvrouwtje" zijn samengebracht".

Hoebens heeft de moeite genomen deze pocket, die de titel meekreeg "Van harte" te lezen. Hij heeft daarvan in een vrij uitgebreid artikel in De Telegraaf verteld.

Wij veroorloven ons een paar citaten. "De westerse, wetenschappelijke denkwijze" heeft volgens Mellie Uyldert de mensen ongevoelig gemaakt voor occulte trillingen en daarom is de huidige maatschappij tot de ondergang gedoemd. Argumentatie voòr deze opvatting ontbreekt — mevr. Uyldert heeft geen enkele boodschap aan logisch opgebouwde redeneringen. Die wijst zij af als "breinmist". Wie kritische vragen stelt bewijst volgens haar dat zijn orgaan voor het opvangen van de vibraties van het Alweten als gevolg van verkeerde denkgewoonten is verschrompeld... Niet zonder reden stelt Piet Hein Hoebens dan ook vast: de verjaardagstaart van mevrouw Uyldert is een lariekoek met 75 kaarsjes.

In de weteldbeschouwing van Mellie Uyldert ziet Hoebens drie "ondergrondse stromingen": een mystiek feminisme, anti-wetenschappelijke "ecologie" en "last but not least, racisme". Even sprokkelen uit haar opstellen: "Een ras of volk ontstaat en woont op een plek die bij zijn aard en behoeften past". Dan is er sprake van krachten, die "uit de geboortegrond" toestromen en over de "boodschap" van "onze eigen zandgronden", die luidt dat Nederlanders geen behoefte hebben "aan snerpend geluid, ontlokt aan mensenbeenderen of geestenverdrijvende vlaggetjes, als in Tibet". De Westerse ziel, zo houdt zij de lezer voor, heeft "een andere structuur" dan de Oosterse en is "een fase verder".

Oera Linda Boek als bron

Mellie Uyldert citeert ook het Oera Linda Boek, waarin een mythische verklaring wordt gegeven voor de wetteloze hartstochtelijkheid van de neger, de onbetrouwbaarheid van het gele ras en de fiere deugdzaamheid van de blanke Atlantiërs. (Dat Oere Linda Boek geeft een relaas van de geschiedenis van de Germanen in de vroege middeleeuwen, Het is in het oud-Fries opgesteld en werd in 1872 te Leeuwarden uitgegeven alsof het een oer oud handschrift ware. Dit is zeker niet het geval. In 1877 is bij een onderzoek komen vast te staan dat het handschrift een vervalsing was — trouwens, wat wisten vroege middeleeuwers precies van de negers en de oosterlingen? Een zekere Cornelis van der Linden, rijkshellingbaas in den Helder, had het manuscript gezonden aan een geleerde Fries, dr. Eelco Verwijs, die het echter niet aanstonds vertrouwde. De mystificatie is nooit geheel opgehelderd, (maar in 1941 en in 1951 is het nog eens uitgegeven — mét Nederlandse vertaling!)

Uiteraard is Piet Hein Hoebens weinig gelukkig met de dweperige gepraat over Germaanse goden en helden alsmede de demonstratieve afkeer van de parlementaire democratie waarvan mevrouw Uyldert getuigt. Het geeft wel een idee, vindt hij "onder welk ideologisch gesternte de staatkundige inzichten van mevr. Uyldert zijn geboren".

Amusant zijn haar opmerkingen over het weggooien van uitgebloeide kamerplanten "zulks tot verontwaardiging van de andere planten in de vensterbank. Maar schandelijk is uitaard haar advies aan ernstig zieken om zich tot allerlei kwakzalversmiddeltjes te wenden.

(Piet Hein Hoebens hoopt op de jaarvergadering van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, op 13 oktober aanstaande, in het Diakonessenhuis te Utrecht (aanvang 10 uur v.m.) een causerie te houden over paranormale toestanden)

DE AURA VAN HANDEN EN VOETEN

Het alternatieve circuit, als we het zo maar eens netjes mogen noemen, is vindingrijk. Telkens duiken weer nieuwe technieken en handelwijzen op. De bewoners van Westzaan en omgeving werden onlangs verblijd met de mededeling in een plaatselijke krant dat nu ook in Westzaan de Kirlian-fotografie mogelijk was. Daguerre en Niepce staan aan de wieg van de fotografie maar Kirlian — die heeft er wat van gemaakt!

Want Kirlian maakt de uitstraling van de mens zichtbaar. Niet zomaar de warmte-uitstraling die tenslotte ook zichtbaar is te maken wanneer men maar verfijnde apparatuur gebruikt maar de aura die magnetiseurs en helderzienden zo in verrukking brengt. De aura, o die aura van energie!

Ene Monique Hauzendorfer, wij volgen het krantebericht, die sedert een jaar een praktijk voor alternatieve geneeswijze drijft in de Zaanstreek heeft de

Knipsels, vouwbladen?

De redactie van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij houdt er zich voor aanbevolen

apparatuur voor de Kirlian-fotografie in huis. Mensen toch, nu is een diagnose stelling mogelijk door het fotograferen van handen en voeten! Eenmaal de diagnose gesteld kan mevrouw Hauzendorfer vertellen waar men behandeling van de kwaal kan krijgen. Wel moet er een hele fotoserie worden gemaakt en daar is een uur mee gemoeid. Later krijgt de patiënt de uitslag thuisgestuurd. Plus een fotokopie (van de aura?) en dat alles voor niet meer dan *f* 27.50. De krant zet er al vast het telefoonnummer van Monique Hauzendorfer bij voor het geval dat men een afspraak wil maken.

AAKSTER KREEG GEEN VOET AAN DE GROND

Dr. C.W. Aakster te Groningen, de "huisgeleerde" van Biohorma te Nijkerk heeft vorig jaar een rapport gepubliceerd over het nut van kuuroorden. Wij hebben er terloops in ons Actieblad melding van gemaakt. Niet mals was het commentaar in Vrij Nederland van de hand van R. Sijmons. (Samengevat in het Actieblad tegen de Kwakzalverij van december 1983, pag. 4, "Aakster als wetenschappelijk goeroe van de alternatieven.")

Een boze Aakster richtte zich met een klacht tot de Raad voor de Journalistiek. In De Journalist van 18 juni is de beslissing van de raad in de zaak "C.W. Aakster contra R. Sijmons" gepubliceerd. Om maar met de deur in huis te vallen: Aakster kreeg geen voet aan de grond bij de Raad. Bij de bespreking en becommentariering van het rapport stond het Sijmons vrij zijn eigen visie op het onderwerp te geven, kritiek te leveren op de inhoud en daaruit conclusies te trekken. Uiteraard.

De bezwaren die Aakster aanvoerde tegen het artikel van Sijmons in Vrij Nederland betroffen o.m. dat Sijmons een eenzijdig beeld van de kuuroorden had opgeroepen. Dat hij gesuggereerd had dat klager en natuurgeneeswijzers louche zijn, dat Aakster vergeleken werd met een nar en hij geschreven had: "De wetenschappelijke onbetrouwbaarheid van deze unverfroren voorstander van alternatieve geneeswijzen stond al langer ter discussie toen hij zich liet lauweren met de Alfred Vogelprijs".

Aakster vond ook dat Alfred Vogel ten onrechte een kwakzalver werd genoemd door Sijmons en dat het "door betrokkene", (n.l. Sijmons, red.) in dit verband genoemde bedrijf Biohorma geen commerciële misleiders zijn, zoals betrokkene schrijft". Klager Aakster veronderstelde dat Sijmons hier wellicht doelde op de berisping van de Reclamecode-commissie over de aanduiding "Dr. Alfred Vogel" waarvan ten onrechte de suggestie zou kunnen uitgaan dat Alfred Vogel arts is.

Onze lezers weten het: Alfred Vogel is geen arts, hij heeft een of ander Amerikaans ere-doctorschap voor zijn botanische verdiensten en tegenwoordig gebruikt Biohorma de aanduiding Dr. h.c. Alfred Vogel — zulks uiteraard naar aanleiding van de berisping van de Reclamecode-commissie.

Wat het woord louche betreft waarmee Aakster zijn goede naam voelde aangetast ("het tendeerde naar smaad") heeft de Raad voor de Journalistiek de tekst van Sijmons beter gelezen dat de boze Aakster zelf. Sijmons had immers geschreven over sommige natuurgenezers: "Een gezelschap waar de scheidslijn tussen integer en louche nauwelijks waarneembaar is".

En wie zou dat durven tegenspreken? De Raad voor de Journalistiek oordeelde dat klager Aakster deze term ten onrechte op zichzelf had betrokken. In de min of meer schertsende stijl van het stuk achtte de Raad ook de vergelijking met een nar niet onzorgvuldig en niet beledigend.

NIEUWE ALTERNATIEVE STRATEGIE: NOVAG EN LOPAG

In het Tijdschrift voor gezondheid en politiek zetten Hans Radder, Jozef Keulartz en Chunglin Kwa ter inleiding van een artikel "Hoe alternatief zijn de alternatieven" nog eens uiteen welke alternatieve organisaties er thans zijn. De therapeuten hebben onlangs hun krachten gebundeld in de NOVAG, afkorting van Nederlandse organisatie van alternatieve genezers. Om een eind te maken aan de wildgroei bestaat er sinds 1 januari van dit jaar een stop bij alle bij de NOVAG aangesloten verenigingen voor leden, die niet aan de inmiddels verzwaarde eisen met betrekking van opleiding, praktijkinrichting en ervaring voldoen. Men wil geld voor "echt" effectonderzoek en stelt samenwerking met de reguliere geneeskunde onder meer centraal.

Een uitvloeisel van deze nieuwe strategie van de alternatieven is het Tijdschrift voor integrale geneeskunde (waarover elders in dit nummer van ons Actieblad). De auteurs in het Tijdschrift voor gezondheid en politiek wijzen voorts nog op de onlangs verschenen bundel "Reguliere en alternatieve geneeskunde" onder redactie van Menges en het lid van de commissie-Muntendam Paul van Dijk, dat de veelzeggende ondertitel draagt "Van conflict naar synthese?"

Inmiddels is er ook een organisatie van patiënten van alternatieve genezers, die LOPAG, Landelijk overleg patiënten alternatieve genezers, die aangevoerd wordt door de medische socioloog C. Aakster. Voor de oprichting van NOVAG, die men een alternatieve KNMG zou kunnen noemen, en Aaksters LOPAG waren zowel patiënten als genezers verenigd in de vereniging "Gelijke rechten voor alle geneeswijzen", de GRAG.

LEDENVERGADERING OP 13 OKTOBER

De auteurs in het Tijdschrift voor gezondheid en politiek herinneren aan de teleurstelling in het alternatieve circuit over enige concrete vooruitgang na de behandeling van het rapport van de commissie-Muntendam in de Tweede Kamer. Weliswaar werd in de Kamer een motie van CDA en VVD aangenomen over de vergoeding van kosten van "effectieve geneeswijzen", maar dat woordje "effectieve" veronderstelt wel dat er nog een uitgebreid onderzoek moeten geschieden naar de waarde van de alternatieve geneeswijzen. Het alternatieve blad "Gezond Leven" (van de uitgeverij van Biohorma) verzucht dat dat nog wel twintig jaar zal duren... Bovendien stelt staatssecretaris Van der Reijden zich uiterst terughoudend op.

ROOSKLEURIG ZELFBEELD VAN ALTERNATIEVEN KLOPT NIET

De dagelijkse praktijk steekt hier en daar scherp af bij het rooskleurig zelfbeeld van (een deel van) de alternatieve genezers. Dit stellen drie auteurs vast in een uitgebreid artikel in het Tijdschrift voor gezondheid en politiek, een artikel gepubliceerd onder de titel: Hoe alternatief zijn de alternatieven, maatschappelijke aspecten van de alternatieve geneeswijzen. De auteurs zijn: Jozef Keulartz, vakgroep sociale filosofie, Chunglin Kwa, vakgroep wetenschapsdynamica, beide van de Universiteit van Amsterdam en Hans Radder, verbonden aan de vakgroep wijsbegeerte van de natuurwetenschappen van de Vrije Universiteit.

Aan het alternatieve medicaliseringstype zijn, aldus de drie auteurs, drie gevaren verbonden: de positieve benadering van gezondheid en ziekte kan leiden tot een tot nu toe ongekende expansie van de bijbehorend "labels"; de gemoraliseerde ziekterol kan aanleiding geven tot geheel nieuwe vormen van "victim blaming" en tenslotte kunnen pogingen om iatrogenese (door de arts veroorzaakte storingen) te voorkomen leiden tot "secundaire" iatrogenese.

Steeds maar denken aan gezondheid

Wat punt één van die gevaren betreft halen de schrijvers van het artikel de auteur Crawford aan die de aanhangers van de z.g. nieuwe gezondheidsbewegingen beschuldigt van een zich eenzijdig bezighouden met de eigen persoonlijke gezondheid als hoogste doel van het bestaan en als voornaamste bron van welzijn. Crawford duidt deze obsessie aan als "healthisme". De Denen hebben voor zo iemand overigens een nog mooier woord "hälsopedant" — maar dit terzijde. Die obsessie kan er toe leiden dat alle verschijnselen in het dagelijks leven worden onderscheiden in "ziek" en "gezond". Dat strekt zich uit óók over gedragingen waarin risico is besloten.

"Om tot een spreiding van de definitiemacht met betrekking tot de etiketten "ziek" en "gezond" te kunnen komen is een bepaalde mate van openheid verreist in de relatie tussen arts en patiënt en in die tussen professie en publiek. Daarmee is het momenteel bij de Nederlandse alternatieve genezer niet bijster gunstig gesteld. Veeleer is er sprake van een zekere obscurantisme. Dit is deels te wijten aan de monopoliepositie van de academisch gevormde arts zoals die in de Wet op de Uitoefening de Geneeskunst van 1865 werd vastgelegd. (...) De alternatieve geneeswijzen, die voor een groot deel door onbevoegden werden uitgeoefend kwamen terecht in de sfeer van kwakzalverij en clandestiniteit. (...) Een ander belangrijke oorzaak van het gebrek aan openheid moet worden gezocht in het voorkomen van een zekere sectarisme onder de alternatieve genezers in Nederland. Dit kan worden verklaard door het feit dat een aantal alternatieve geneeswijzen zijn ontstaan in de context van een uitgesproken — doorgaans religieus getinte — levensbeschouwing".

Ziek zijn: je eigen schuld?

Een ander gevaar — nummer twee van de reeks die in het Tijdschrift voor gezondheid en politiek wordt gesignaleerd — werd eveneens door de al genoemde Crawford naar voren gebracht. Hij stelt vast dat het holisme van de alternatieve genezers ("het gaat om de hele mens, niet om een ziek orgaan") een zeer beperkt karakter bezit. De ecologische en sociale context wordt weliswaar niet ontkend of genegeerd maar wordt doorgaans wel beperkt tot de onmiddellijke omgeving en de sfeer van de persoonlijke relaties van de patiënt. Het probleem van gezondheid en ziekte wordt als gevolg hiervan nog steeds, precies zoals in de orthodoxe geneeskunde, overwegend op individueel niveau geformuleerd en aangepakt. Dit leidt onherroepelijk tot een "victim blaming" oftewel: het is je eigen schuld. De zieke wordt daarbij aansprakelijk gesteld voor zaken en omstandigheden die principiëel buiten zijn macht liggen en die hij onmogelijk in zijn eentje kan controleren. Ziekte wordt (opnieuw) tot straf voor moreel verval en gebrek aan wilskracht.

Voor de volledigheid willen wij hier nog even het advies vermelden dat de auteurs in het Tijdschrift voor gezondheid en politiek geven aan de alternatieve genezer om het gevaar van "victim blaming" te bestrijden: neem eens kennis van de ervaringen van tegenbewegingen op het terrein van de gezondheidszorg die gericht zijn op zaken als veiligheid op de werkplek, milieubescherming, kernenergie en kernbewapening, onderdrukking van vrouwen, homo's enz.

Het laatste van de drie gevaren die door Radder, Keularts en Chunglin Kwa worden aangevoerd is gesignaleerd door de maatschappijfilosoof Ivan Illich. Illich is van mening dat hervormingen van de gezondheidszorg, die bedoeld zijn om klinische en sociale iatrogense tegen te gaan slechts tot secundaire iatrogenese leiden: "Acupuncturisten, beoefenaren van Ayurveda, homeopaten en heksen kunnen ieder een afdeling krijgen in een wereldwijd ziekenhuis voor levenslange patienten. In een samenleving die op

therapieën gericht is, delen alle soorten esculapen samen het alleenrecht om de ziekterol toe te wijzen, maar hoe meer verschillende professionele kliekjes de zieken van hun gewone verplichtingen ontheffen, des te minder zullen mensen zelfstandig beslissen hoe ze willen dat men hen kent en behandelt".

De waarschuwing van Illich

De drie auteurs vinden het overigens niet helemaal vanzelfsprekend dat deze opkomst van een alternatieve professie zal leiden tot een grotere afhankelijkheid van de gemiddelde patiënt.

Het Tijdschrift voor gezondheid en politiek draagt zijn naam niet voor niets. Uit dit gezichtspunt gezien is het begrijpelijk dat de genoemde auteurs tot een conclusie komen, die wij volledigheidshalve vermelden maar allerminst onderschrijven. Integendeel! Zij vinden namelijk dat de tegenbeweging tot nu toe weinig kracht heeft kunnen ontwikkelen onder de patiënten van alternatieve genezers. (Geen wonder, zouden wij zeggen, de patiënten van alternatieven stellen zich op als vaak fanatieke supporters — over zelfstandig denken en handelen gesproken!) Voor een meer zelfbewust patiëntenbeweging moet het mogelijk zijn, vinden de drie auteurs, om strategisch gezien munt te slaan uit de politieke patstelling tussen overheid en alternatieve genezers. "Daarbij valt te denken aan de verdere opbouw van een netwerk van alternatieve geneeskundige praktijken of gezondheidscentra, die het eigendom zijn van rondom deze praktijken en centra gegroepeerde patiëntenkringen", menen de auteurs in het Tijdschrift voor gezondheid en politiek. Dat zou dan de beste garantie bieden tegen de gevaren van "healthisme", victim blaming en secundaire iatrogenese — stelling die zij echter niet nader toelichten. En is eigenlijk een organisatie als Aaksters LOPAG (afkorting van Landelijke overleg van patiënten van alternatieve genezers) niet een soort "tegenbeweging" die zich richt tegen de reguliere geneeskunst?

HONDSBRUTALE HURKOS

Dàt hadden we op de beeldbuis gemist, maar H. Atsma uit Enkhuizen had het wèl gezien. En dat gaf hem een vinnige brief in de pen, die o.a. in de Enkhuizen Courant werd afgedrukt. Ziehier Atsma's commentaar op de verschijning van Peter Hurkos in een televisie-programma:

Is Peter Hurkos een helderziende? Laat me niet lachen. Of liever: laten wij met z'n allen daarom lachen. Hij is als showman een vulgaire bedrieger, die daarmee een onverdiende drie dubbeldik belegde boterham incasseert. Het is erg dat Van der Meyden (tv-privé) het spel meespeelt met als doel het brengen van lekkere geheimzinnige sensatie-uitzendingen. Kwaliteit en waarheid spelen voor hem daarbij geen rol.

Het spel wordt gespeeld ten koste van de slachtoffers, die met hun teleurstelling en emoties blijven zitten. Deze misdadigheid is niet te verbieden, omdat Hurkos zich prima verschanst achter zijn „paranormale" begaafdheid.

Nooit heb ik gedacht dat hij zo hondsbrutaal zou zijn om na het fiasco van zijn „operette-Caransa" toch nog weer voet te zetten op Nederlandse bodem. Hij weet dat de massa snel vergeet en niets controleert.

Vroeg of laat slaat hij met goed uitkienen en een portie stom toeval de plank wel eens raak. Dan stroomt het geld van bijgelovige mensen zeker weer binnen. Van der Meyden staat niemand toe in een tv-uitzending Hurkos met bewijzen te ontmaskeren. Ik heb dat Van der Meyden ooit voorgesteld.

Tenslotte: bij de Amsterdamse politie en bij de FBI is Peter Hurkos niet beroemd — zoals Van der Meyden suggereert — maar berucht.

ALTERNATIEVE CIRCUIT EN DE HUISARTS

Het alternatieve circuit is verleidelijk voor de beginnende huisarts, stelt arts Paul van Dijk, eens als kenner van het alternatieve circuit lid van de commissie-Muntendam. Hij schreef dit in een artikel dat o.a. verscheen in de Alkmaarse Courant. Hij vindt dat het verzet van de officiële medische stand in een merkwaardig daglicht komt te staan wanneer men twee maatschappelijke realiteiten even de revue laat passeren.

Op het ogenblik zijn er zo'n achthonderd huisartsen en specialisten op zoek naar een baan. Als zij al een baan vinden moeten zij vaak tonnen overnamekosten betalen, waarvoor zij zich diep in de schulden moeten steken.

"Wat is er dan verleidelijker dan het volgen van een weekendcursus homeopatie of acupunctuur? De maandag daarop spijker je een bordje in de tuin met "Homopatisch arts" of "acupuncturist" en binnen twee weken is je praktijk van 's ochtends half negen tot 's avonds vijf uur volgeboekt. En binnen korte tijd heb je een wachtlijst van enige maanden".

Geen overnamekosten bij een dergelijke praktijkuitoefening, geen last met de inspectie, want als arts mag je in principe elke behandeling toepassen, geen problemen met diensten en bereikbaarheid... "Al met al een zeer verleidelijke keuze voor een arts die toch graag aan de slag wil of een arts die veel geld wil verdienen". Aldus nog steeds Paul van Dijk, die verder mededeelt dat er van de 3500 beoefenaren van alternatieve geneeswijzen in ons land er op dit moment al zo'n 1800 arts zijn. Opleidingen van artsen duren soms maar een weekend of een vijftal avonden... De opleidingen tot acupuncturist of homeopaat van mensen die geen arts zijn duren gemiddeld drie tot vijf jaar.

Van Dijk vindt dat er sprake is van concurrentievervalsing. Steeds vaker gaan huisartsen met teruglopende practijk of soms ook specialisten er een cursus bij doen. Er treedt dan een patiëntenver-

schuiving op ten koste van de gewone huisarts die serieus en niet modieus met zijn vak omgaat, die wijst op de grenzen van zijn medisch hulpverlening. Van Dijk, zelf huisarts, vindt dat de mensen worden aangespoord door de eenzijdige voorlichting over onderwerpen als homeopatie en acupunctuur in de media om naar de artsen te gaan die zich op het alternatieve circuit hebben geworpen. Maar heeft Van Dijk zelf destijds niet danig meegeholpen om die voorlichting die hij dan nu, niet zonder recht, als eenzijdig brandmerkt op te porren?

VAKBEURS VOOR NATUURGENEESKUNDE

De vakbeurs voor meer natuurlijke leef- en geneeswijzen "Naturamed" wordt in 1985 van 7 tot en met 11 mei voor de tweede keer in de Jaarbeurs in Utrecht gehouden. De eerste beurs die twee jaar geleden plaatsvond was — zij het bescheiden in omvang — kwalitatief gezien een succes bericht de afdeling perszaken van de Jaarbeurs.

Op Naturamed 1985 is evenals in '83 gekozen voor een neutrale opstelling ten opzichte van de gevestigde gezondheidszorg.

Naturamed '85 geeft een overzicht van opvattingen, methoden, apparatuur en preparaten gericht op meer natuurlijke leef- en geneeswijzen. Er zijn o.m. instituten, apparatuur en installaties voor diagnose, waterbehandeling, fangotherapie, acupunctuur, -pressuur, fysiotherapie, warmte- en lichttherapie; homeopatische produkten, biologische en biochemische preparaten, plantenextracten, kruiden, dieetprodukten; natuurlijke hulpstoffen, vitaminen, mineralen, aminozuren etc.

Verder bestaat het aanbod uit hulpmiddelen zoals massage- en fitheidsapparatuur, trimtoestellen, hoogtezonnen, voetrollen, warmte- en infraroodstralers, sauna's, reformartikelen, macrobiotische produkten en biologische voedingsstoffen.

De eerste twee dagen zijn uitsluitend bestemd voor de vakbezoekers. De overige drie dagen zijn ook toegankelijk voor het grote publiek.

STRIEK-JANS LINKERHAND IS DE POSITIEVE HAND

J. van der Weide, "Striek-Jan", zoals men in Twente zegt, woont in Enschede. Er staat een bordje aan de deur met achter zijn naam "magnetiseur". Hij is voorzitter van de spiritistische vereniging Harmonia voor de provincie Overijssel. Van der Weide heeft gevaren, was later marktkoopman en nog later had hij, samen met zijn broer, in Enschede een zaak in huishoudelijke artikelen. Op aansporing van nu wijlen Gerard Croiset, ook een Twentenaar, heeft hij de winkel er aan gegeven om diens patienten te helpen, samen met zijn vrouw die helderziend is.

Hieke Jippes, redacteur van NRC Handelsblad, heeft in de achter ons liggende zomer het echtpaar bezocht. En noteerde:

Hij: Er komt hier van alles. Ik doe alles. Ik heb ook succes met alles.

Zij: Ik doe meer helderziend. En kanker. Ik ben meer de kankerexpert.

Van der Weide demonstreert zijn kunnen. Aan het einde van elke strijkende beweging schudt hij even rillend met zijn rechterhand. En hij verklaart: Ik neem een deel van haar aura over met mijn positieve hand, mijn linkerhand. Dat schud ik af met mijn negatieve hand. Doe ik dat niet, dan blijf ik haar pijn langer houden.

Een andere patiente kwam in een rolstoel. Zij: Wilt U geen armen over elkaar doen? Dan stroomt uw aura niet. Patiënte: Ik heb toch niets aan mijn hart? Van der Weide: Met uw hart is niets aan de hand. Het is het kraakbeen in de nek...Zij: Dat verkruimelt. Volgt een strijkpartij, waarvoor de patiente vijftien gulden op tafel legt. Mevr. Van der Weide tot de journaliste: In het westen nemen ze veel meer. Afrekenen vind ik het zwaarste in ons vak maar ik wil geen onderkruipster zijn. En ik heb stemmen gehoord: Laat je dan voor je tijd betalen. Dat doe ik dan nu maar, aldus noteerde Hieke Jippes uit de mond van de helderziende echtgenote van magnetiseur Van der Weide.

VOORLICHTING AAN DIABETEN

A. Lodewijkx, de natuurgenezer uit Ermelo, die een man uit Piershil behandelde voor diens suikerziekte, had hem wel nooit geadviseerd op te houden met spuiten van insuline wanneer hij ook maar enige kennis had van diabetes. Er bestaat hier te lande een Diabetes Vereniging Nederland die zich juist bijzonder veel moeite getroost om te komen tot verantwoorde voorlichting. Dat mag wel eens even met nadruk worden vastgesteld. En geen beter middel om zich te onthouden van kwalijke praktijken van wonderdoeners dan kennis te nemen van het voorlichtingsmateriaal van deze vereniging. Een voorbeeld daarvan is een geschrift op A-4 formaat, 36 bladzijden groot, met meer dan 100 praktische vragen en antwoorden — antwoorden uiteraard van deskundige zijde.

Voorlichting wordt ook gegeven op politiescholen en aan politiecorpsen. Nog altijd namelijk komt het voor dat diabeten met hypoverschijnselen voor een agent worden opgepakt en ter ontnuchtering in een cel worden opgesloten... Als de agent in kwestie zich zou realiseren dat het hier om een diabeet ging zou dit soort pijnlijke gevallen zich niet behoeven voor te doen.

Vers van de pers is een aantal nieuwe brochures van de Diabetes Vereniging Nederland uitgekomen. Het hier boven vermelden vragenen antwoordengeschrift "Diabeticum" bijvoorbeeld kost voor nietleden *f* 3.50, plus 1.60 verzendkosten (postgiro 401.246 van de DVN, postbus 9210, 3506 GE Utrecht.)

"DOODGEWOON", EEN ZELFHULP-BOEKJE

Het Nationaal Revalidatie Fonds heeft onder de titel "Doodgewoon" een boekje het licht doen zien, dat men kan invullen zodat familie en anderen duidelijk op de hoogte worden gesteld met de laatste wil van de betrokkene. Het dient dan ook na invulling bewaard te worden bij de belangrijke persoonlijke documenten. De verschillende onderwerpen zijn duidelijk vermeld: testament, sociale uitkeringen, hoe moet een codicil zijn samengesteld, pensioen, executeur-testamentair etc. Er is een trefwoordenregister en enige, maar te weinig, ruimte voor adressen van personen die van het overlijden op de hoogte dienen te worden gesteld. Nuttig is de ruimte voor aantekeningen waar allerlei zaken te vinden zijn en voor wensen omtrent de begrafenis, c.q. crematie. In het streven naar eenvoudig taalgebruik heeft men het over "doodgaan" hoewel vrijwel niemand dat met betrekking tot naaste familieleden zal bezigen. Er is al een tweede druk aangemaakt maar nog altijd staat er in de tekst "Daarom hebben wij dit praktisch boekje over doodgaan en laatste wil gemaakt" — terwijl het natuurlijk moet zijn "dit praktische boekje"; men zegt toch ook niet "dit wit paard"?

Complimenten echter voor de opzet van het boekje: er wordt duidelijke informatie gegeven en onderscheid gemaakt tussen "taken voor nabestaanden" en "dit kunt u zelf doen". Men kan het boekje bestellen door minimaal tien gulden (kosten plus een bedragje voor het NRF) over te maken (onder vermelding van "Doodgewoon") op postgiro 953 of naar bankrekening 70.70.70.953 ten name van het Nationaal Revalidatie Fonds, Oude Gracht 136, 3511 AX Utrecht.

(Het Nationaal Revalidatie Fonds neemt een centrale positie in de gehandicaptensector in. Omstreeks 180 instellingen en organisaties, verspreid over het hele land, hebben contact met het Fonds)

TUCHTCOLLEGE ZET ARTS UIT AMBT

De 55-jarige arts J.W. Visser te Leeuwarden, die o.a. kankerpatiënten behandelt met vitamines is door het medisch tuchtcollege te Groningen uit zijn ambt gezet. Uit berichten in tal van bladen was niet precies duidelijk wat er nu precies aan de hand was.

De Leeuwarder Courant evenwel gaf een duidelijk artikel waaruit o.a. bleek dat op de zitting van het tuchtcollege centraal de behandeling stond van een 40-jarige vrouw. De huisarts had haar aangeraden een specialist te consulteren. Op aanraden van J.W. Visser liet zij dit evenwel na. Hij behandelde haar op alternatieve wijze maar na een jaar bleek het gezwel zo groot te zijn geworden dat een borst moest worden afgezet. Volgens deskundigen van het Antoni van Leeuwenhoekhuis te Amsterdam, waar men de operatie anderhalf jaar geleden had uitgevoerd had men het gezwel een jaar eerder nog onder controle kunnen krijgen.

Over zijn werkwijze vertelde Visser aan de Leeuwarder Courant dat hij geen diagnose stelt. Hij laat zijn patiënten een lijst met 22 vragen invullen. Uit de antwoorden maakt hij op aan welke vitamines de betrokkene gebrek heeft. "Dat tekort vul ik dan aan. Ik kijk niet naar de klachten van de mensen, ik kijk hoe ze in elkaar zitten" verklaarde Visser. Hij gaat in beroep tegen de uitspraak van het medisch tuchtcollege.

ENERGIEBRON AAN DE VOETEN

Hebben de deelnemers aan de Olympische Spelen, marathonloper Gerard Nijboer incluis, dat wel geweten? Biomagnetische sokken doen wonderen. Waarom? Laat U dat dan eens even duidelijk uitleggen door de 51-jarige Dirk Jan Visscher, die de lezers van het Amsterdamse huis-aan-huisblad De Echo aan zich heeft verplicht door opening van zaken te geven over zijn magnetische sokken. In Vijfhuizen in de Haarlemmermeer is in een oud schoolgebouw het fabriekje van Dirk Jan Visscher waar de Poli 2000 Biomagnetische sok wordt vervaardigd. "In diverse kleuren alswel met speelse sportieve motieven", lazen we in De Echo.

Het zal de lezer niet verbazen dat deze Dirk Jan Visscher over paranomale gaven beschikt. Dat had hij al als peuter. Eerst was hij naderhand werkzaam in de bouwvakken maar hij ging er bij magnetiseren. Het is jammer maar het is niet helemaal duidelijk wat er nu met die sokken aan de hand is. Voorziet Dirk Jan die van een magnetische lading? Gebruikt hij bij het breien garens met magnetisch ijzer versterkt? En waarom nu bepaald sokken en geen slipjes met biomagnetische lading, bh's of interlockjes?

Maar, zo lezen wij, "aangezien de belangrijkste lichaamsfuncties in de voeten samenkomen — een nieuw kijkje op de menselijke anatomie! — en daar hun raakpunten hebben is de Poli 2000 Biomagnetische sok eigenlijk het ei van Columbus", constateert De Echo. De schrijver van het verhaal verzekert dat hij persoonlijk baat heeft gevonden bij die sokken. Na het opbouwen van zijn zomerhuisje strompelde hij bij zijn vriend Flip binnen die hem een biomagnetische sokken bezorgde. "Ik drentelde verder als een prima ballerina zonder pijn".

* * *

OPGELET! — Nr. 2 van de 95ste jaargang van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij was abusievelijk gedateerd juni 1983. Dat moest natuurlijk zijn: juni 1984, juni 1984, 95ste en niet 94ste jaargang.

DECEMBER 1984
95STE JAARGANG, NR. 4

Actieblad TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam — *Verschijnt 4 x per jaar*

VOORZITTER DEURMAN: GOEDGELOVIGHEID VIERT HOOGTIJ

Met name de malafide natuurgenezers hebben handig ingespeeld op het gat in de markt, aldus de voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, arts C.W. Chr. Deurman in een gesprek met Rob Hirdes, gepubliceerd in het weekendbijvoegsel van de Arnhemse Courant en geaffilieerde bladen, waaronder De Graafschapsbode.

Dat "gat in de markt" is mede ontstaan door de overvolle praktijken van huisartsen, die weinig tijd kunnen uittrekken voor individuele patiënten maar doorgaans recht op de man af gaan bij het stellen van de diagnose; "dat is ook een van de zwakten in de eerste-lijnsgezondheidszorg", beaamt Deurman.

Die aandacht krijgen patiënten wel bij alternative genezers De patiënt krijgt er de tijd uit te praten en er wordt veel aandacht aan hem besteed. Of dat altijd op verantwoorde wijze gebeurt is vers twee. Natuurgenezers die onder de rubriek kwakzalvers vallen onder te brengen hebben kijk op mensen. Zoals marktkooplieden dat ook hebben. "En met een goed geolied verhaal zijn de mensen al gauw geneigd er in te vliegen. Omdat verwachtingen worden gekoesterd en omdat mensen nu eenmaal goedgelovig zijn". "De goedgelovigheid viert hoogtij", aldus de voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij. "Dat daarbij vaak misbruik wordt gemaakt van de wanhoop der patienten behoeft nauwelijks enig betoog".

Lodewijckx en anderen

Ter introductie van het artikel vermeldde de auteur het geval van de Ermelose natuurgenezer A. Lodewijckx, die een slager te Piershil er toe had gebracht af te zien van insuline. De slager was diabeet en had van Lodewijckx vitamine-preparaten gekregen. Voorts wordt melding gemaakt van wat zich in Wychen in het Land van Maas en Waal afspeelde. Een paar jaar geleden adviseerde een zich in acupunctuur gespecialiseerde sportmasseur annex markiezenverkoper een onder zijn behandeling staande suikerpatiënte hetzelfde. Het advies werd de vrouw bijna noodlottig.

Zes jaar geleden behandelden een chef-monteur en een medisch specialiste, die zich beriepen op hun paranormale begaafheid een vrouw bij wie ze kanker hadden ontdekt. De vrouw betaalde 3400 gulden voor de behandeling. Later bleek dat zij in het geheel geen kanker had. Het "paranormale" paar praktiseerde in Waardenburg.

Een Weense wondergenezer had zich een paar jaar geleden gespecialiseerd in hulp wanneer een huwelijk kinderloos bleef. De vruchtbaarheidstovenarij voltrok zich overigens in bed...

Journalist Rob Hirdes sprak behalve met dokter Deurman ook met de voorzitter van de NOVAG (Nederlandse Organisatie van Alternatieve Genezers) Ad van Heertum. Deze van Heertum is praktiserend psychotherapeut in Gendt in de Betuwe.

"Het stikt er de moord van", zei van Heertum over het vele kaf tussen het alternatieve koren. Van Heertum verwerpt de officiële geneeskunde niet: "De universitair ontwikkelde geneeskunde beschikt over een onuitputtelijke hoeveelheid kennis en ervaring", geeft hij toe.

DE NOVAG-voorzitter vindt dat de opleidingen in Arnhem, Zutphen, Meppel, Hilversum en Bloemendaal "in elk geval in aanmerking komen om officieel erkend te worden".

"Die weten hun grenzen niet"

Op zijn minst wat vraagtekens wilde hij zetten bij een tweejarige cursus van het Therapie- en Trainingscentrum Twente in Hengelo. Het cursuspakket — er wordt gestudeerd onder leiding van een oudonderwijzer, die in avondstudie aan de universiteit van Groningen algemene pedagogiek "deed" — omvat: analytisch-synthetische reflexzone therapie, acupressuur, moxa, psychische massage, kleurentherapie, edelstenen en homeopathie... Die inspecteur voor de volksgezondheid in Overijssel is bezig een onderzoek in te stellen naar deze opleiding. "Het geheel komt wat schimmig over", aldus een eerste reactie van de inspectie.

Voorzitter Deurman wees in het gesprek op het grote gevaar van het ontbreken van een medische scholing bij op dergelijke cursussen opgeleide "therapeuten". "Die weten hun grenzen niet. Die kunnen ze ook niet weten. Bovendien missen ze een diagnostieke achtergrond. Hebben geen uitgebreide medische kennis om op terug te vallen. Hebben ook niet de stelregel: Wat je moet doen leer je gauw genoeg. Maar wat je moet laten, leer je pas gaandeweg".

Over opleidingen gesproken — een trouwe lezer wijst de redactie van het Actieblad tegen de Kwakzalverij op een advertentie — ja, uitgerekend! —

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881
Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel 010-187149

BESTUUR:
Voorzitter: C.W.Chr. Deurman, Arnhem
Secretaris: I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: H.A.M. Voorbij, Vinkeveen
Leden: G.R. van den Berg, Amsterdam
prof. B.S. Polak, Amsterdam
D. Uitterdijk, Medemblik
Adviserende leden:
S. Lelie, Middelburg
prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht

Postgiro van de Vereniging: **32237** ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Vinkeveen.
De **contributie** bedraagt thans *f* 30; voor studenten en *leerlingverpleegkundigen f 10; begunstiger wordt* men door een schenking aan de vereniging van minimaal *f* 100.

in De Rode Kruis Koerier van de stichting School voor Natuurgeneeswijze. Er worden cursussen gegeven in het Natuurgeneeskundig centrum Kos, Herengracht 607 te Amsterdam. Vijftien bijeenkomsten van dertig lessen. Naar keuze: Iriscopie, plantengeneeskunde en Oosterse massage. "Vooropleiding is niet nodig, wel voldoende motivatie" (prijs in totaal *f* 1000) De organisatie is gevestigd aan de Burgemeester Verstegenstraat 14 te Westzaan.

IN MEMORIAM DR. H.H. FUNKE

Met weemoed nam de Vereniging tegen de Kwakzalverij kennis van het overlijden van haar vroegere voorzitter, dr. Hendricus Hermanus Funke. Hij overleed op 24 oktober j.l. te Amsterdam, bijna 85 jaar oud. De heer Funke was een aantal jaren voorzitter van de vereniging totdat hij in het begin van de jaren zestig werd opgevolgd door de heer A.P.N. de Groot, die na als huisarts te hebben gewerkt in Wormerveer geneeskundig inspecteur in Noord-Holland was geweest.

De vereniging is dokter Funke dankbaar voor al het werk dat hij gedurende een reeks van jaren heeft verricht voor de vereniging, die nog altijd zijn belangstelling had. Hij ruste in vrede.

IN MEMORIAM P.H. HOEBENS

Met ontsteltenis nam het bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij kennis van het overlijden van een van haar meest actieve leden, de hoofdstedelijke journalist Piet Hein Hoebens, op 22 oktober jongstleden. Negen dagen eerder had de heer Hoebens voor de leden van de vereniging, bijeen op de jaarvergadering te Utrecht nog een lezing gehouden over parapsychologie en alternatieve geneeskunst. De overledene bereikte de leeftijd van 36 jaar.

Piet Hein Hoebens was een getalenteerd journalist, die zich o.a. bezig hield met het onderzoek naar paranormale verschijnselen. Hij was daarover bijzonder goed gedocumenteerd. Hij was verbonden aan het dagblad De Telegraaf, waarin hij zich had ontwikkeld tot een zeer produktief en vooral tot een uiterst veelzijdig journalist. Hij schreef in de rubriek van het Stan Huygens Journaal en belichtte paranormale verschijnselen — hij stond daar enigszins sceptisch tegenover maar wilde toch niet uitsluiten dat er verschijnselen waren die een nader onderzoek wettigden. Van deze opvatting heeft hij ook blijk gegeven tijdens de lezing voor onze Vereniging.

Hij was een van de eersten die de vinger legde op de troebele bronnen van het "kruidenvrouwtje", Mellie Uyldert. In het septembernummer van ons Actieblad *kon men een uittreksel van een van zijn artikelen* vinden die hij aan het verschijnsel Mellie Uyldert wijdde.

De vereniging is hem dankbaar voor zijn bijdrage aan de strijd tegen de kwakzalverij en zal zijn nagedachtenis in ere bewaren. Hij ruste in vrede.

UIT MOERMAN-ONDERZOEK TERUGGETROKKEN

De stichting interdisciplinair Kankeronderzoek Nederland, de Sikon, heeft zich teruggetrokken uit het onderzoek naar de Moermantherapie. De begeleidingscommissie, die wordt gepresideerd door de hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, prof. R. de Melker, bestaat nu nog uit: twee medici, een methodoloog, vertegenwoordigers van het Koningin Wilhelminafonds (dit fonds financiert het onderzoek) en de vereniging van patiënten die volgens de methode van de Vlaardingse arts Moerman worden behandeld. Coördinator van het onderzoek is de medisch socioloog dr. C. Aakster.

Knipsels, vouwbladen?

De redactie van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij houdt er zich voor aanbevolen

PARAPSYCHOLOGIE EN ALTERNATIEVE GENEESKUNST

DOOR JAN HEIN HOEBENS †

heet die niet Piet?? zie hiernaast

(Voordracht gehouden voor de Vereniging tegen de Kwakzalverij op 13 oktober 1984 te Utrecht)

Ik wil het vandaag hebben over het onderwerp "parapsychologie en alternatieve geneeskunst". De betrekkingen tussen de wereld van de parapsychologie en Uw vereniging zijn niet altijd vrij geweest van spanningen. Zeker de oudgedienden onder U zullen zich de titanische confrontaties herinneren tussen wijlen Uw voorzitter De Groot en de eveneens wijlen bijzonder hoogleraar Tenhaeff.

De heer De Groot schilderde Tenhaeff graag af als een schijngeleerde die met zijn professorstitel een pseudo-wetenschappelijke eerbiedwaardigheid verleende aan de louche praktijken van waarzeggers en kwakzalvers.

Tenhaeff zat zelden om een weerwoord verlegen. Zijn argumenten waren nogal eens pover, maar de virtuose grofheid waarmee hij ze poneerde maakte grote indruk. Ik citeer hier maar iets uit zijn in het Tijdschrift voor Parapsychologie (mei/juni 1964) afgedrukte polemische geschrift "Domheid, dwaling en dwaasheid".

Eerst maakt Tenhaeff gewag van een inmiddels overleden oud-procuratiehouder O. (de heer Ottervanger, jarenlang een zeer gewaardeerd medewerker van het Tijdschrift tegen de Kwakzalverij). Deze had in De Telegraaf kritiek geleverd op Tenhaeff. Vanzelfsprekend, commentariëert laatstgenoemde, heb ik op dit geraaskal niet geantwoord. Tenhaeff wil doen uitkomen, "hoezeer het genoegen aan vuilspuiterij en laster aan dit geschrijf ten grondslag ligt. Aan dit genoegen liggen in laatste instantie verdrongen complexen ten grondslag. Uit dien hoofde is geen redelijk gesprek met deze vuilspuiters mogelijk".

Twee andere sceptici, de heren Gorter en Knap, krijgen de goede raad: "dat zij eens met een psychoanaliticus gaan spreken". In een voetnoot schrijft Tenhaeff: "Ook de voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij bevelen wij een analyse aan".

De verbale veldslagen die de heren De Groot en Tenhaeff op gezette tijden met elkaar leverden hadden een aanzienlijke vermakelijkheidswaarde en werden door de Nederlandse pers ook zeer geapprecieërd.

Maar wie had er nu gelijk? De heer de Groot verdient het posthume compliment dat hij de wetenschappelijke integriteit van zijn tegenstander juist heeft getaxeerd. Latere critische onderzoeken hebben uitgewezen dat deze bijzondere hoogleraar, die zichzelf beschouwde als een genie van het kaliber Einstein en Freud, niet alleen een pseudogeleerde is geweest, maar ook een ordinaire fraudeur.

Reputatie van Tenhaeff is vervlogen

Van zijn eens zo grote reputatie is weinig overgebleven, en afgezien van een amusante randfiguur als Professor Van Praag neemt geen parapsycholoog Tenhaeff nog serieus.

Maar met die constatering is de zaak nog niet afgedaan. De Groot en zijn geestverwanten zagen de parapsychologie hoofdzakelijk als een aberratie, waartegen van deskundige zijde ernstig diende te worden gewaarschuwd. Wat dat betreft was de naam van een Duitse sceptische vereniging waarmee de Vereniging tegen de Kwakzalverij in de jaren '50 nauwe contacten onderhield typerend: Schutz vor Aberglauben.

Hoewel ik de positieve kanten van de radicale scepsis zeker zie gebiedt de eerlijkheid mij toe te geven dat veel van dit Schutz vor Aberglauben-scepticisme, waarvan ook regelmatig de echo's te beluisteren waren in De Vereniging tegen de Kwakzalverij, onsportief was in die zin dat het spelregels hanteerde die automatisch de nederlaag van de tegenpartij garandeerden. De parapsychologie kreeg geen onbevangen gehoor voor haar argumenten.

De situatie is inmiddels enigszins gewijzigd. Hoewel de controverse rond het Paranormale nog steeds heftig is, zijn aan beide kanten van de scheidslijn tekenen te bespeuren die wijzen op een doel, op een matiging, op een groeiende behoefte aan een constructieve dialoog.

Nieuw soort wetenschapsfilosofie

Hier spelen verschillende factoren mee. De belangrijkste is wel de opkomst van een nieuw soort wetenschapsfilosofie, die de betrekkelijkheid en de historische bepaaldheid van het heersende wetenschapsmodel benadrukt. Deze filosofie is fallibilistisch — d.w.z. dat zij uitgaat van de feilbaarheid van het menselijk intellect.

Deze verschuiving in de filosofische mode rechtvaardigt, en gebiedt zelfs, een grotere tolerantie ten opzichte van parapsychologische claims dan in de tijd van Schutz vor Aberglauben gebruikelijk was.

Een tweede factor is de opkomst van een nieuwe generatie toonaangevende parapsychologen. Tussen de jaren '30 en '60 à '70 werd de parapsychologie gedomineerd door strijdbare en zelfverzekerde aartsvaders die een heilig geloof koesterden in de kritiekbestendigheid van hun eigen denkbeelden (J.B. Rhine, Hans Bender en Tenhaeff).

In het centrum van de parapsychologische wereld

heeft zich nu een machtige minderheid genesteld van parapsychologen die in hun wijze van denken zeer dicht bij de gematigde vleugel van de sceptici staan. Ik neem hier John Boloff, Matin Johnson, Brian Miller (in de vergadering aanwezig), Gerd Hövelmann, Charles Akers, Eberhard Bauer en Susan Blackmere. Dit zijn zo eminent redelijke en critische mensen dat zelfs de hardnekkigste ongelovige zal moeten toegeven dat zij niet beantwoorden aan het stereotype van de goedgelovige pseudogeleerde.

Factor nummer drie zijn de recente ontwikkelingen binnen het sceptische kamp. Er is een nieuwe generatie critici opgekomen: critici die sterk beinvloed zijn door de nieuwe opvattingen in de wetenschapsfilosofie en daardoor beter op hun hoede zijn voor de valkuilen van het sceptische dogmatisme.

Aangezien ik een gematigd scepticus ben, kunt U van mij niet verwachten dat ik de parapsychologie hier ga veroordelen als een schertswetenschap die onder één hoedje speelt met de kwakzalverij. Toch ga ik iets in veroordelende zin zeggen over de relatie tussen parapsychologie en alternatieve geneeskunde.

Het triomfantelijke bestaan van "Psi"

In de geschriften van figuren als Hans Bender, Wilhelm Tenhaeff en Henri van Praag ontbreekt nimmer de triomfantelijke mededeling dat de parapsychologie het bestaan van "psi" — het woordje waarmee verschijnselen als telepathie, helderziendheid, spoken en andere hocus pocus wordt samengevat — buiten iedere redelijke twijfel heeft aangetoond. Het existentiebewijs is al duizenden malen geleverd, aldus Van Praag. Niet alleen hardnekkige ongelovigen, maar ook verstandige parapsychologen beschouwen dat als kletspraat.

Er zijn intrigerende aanwijzingen dat er zoiets als "psi" zou kunnen bestaan, maar al die aanwijzingen leveren samen nog geen deugdelijk bewijs op. Alle zogenaamde bewijzen voor de realiteit van het paranormale zijn au fond anecdotes. Zij hebben betrekking op éénmalige gebeurtenissen in het verleden. Welke garantie hebben wij dat de manier waarop die anecdotes worden gerapporteerd overeenkomt met de historische werkelijkheid?

Als een oud Chinees geschiedenisboek beweert dat in de keizerlijke dierentuin een kruising woonde tussen een kip en een zwijn dan hebben wij een gegronde reden om aan te nemen dat die geschiedschrijver ons maar iets op de mouw heeft willen spelden. Wij weten namelijk dat pluimvee zich niet laat kruisen met varkentjes.

Het was de grote Schotse filosoof David Hume die het indrukwekkende argument bedacht dat anecdotes betreffende éénmalige miraculeuze gebeurtenissen nooit mogen worden geloofd, omdat het altijd redelijker is aan te nemen dat een ooggetuige onwaarheid spreekt dan dat de natuurwetten tijdelijk zouden zijn opgeheven.

De parapsychologie — althans zoals bedreven door Tenhaeff — draaide de zaak om: hier werden anecdotes over miraculeuze incidenten gebruikt om aan te tonen dat de door de wetenschap veronderstelde wetmatigheden niet zo wetmatig zijn.

"Psi" en de eis van herhaalbaarheid

Het inpassen van "psi" in de wetenschap zal vrijwel zeker een revolutionaire Umwertung van wetenschappelijk waarden vereisen. En dat betekent dat "psi" zo overtuigend zal moeten worden bewezen dat het ontkennen van dat bewijs neer zou komen op verraad aan wetenschappelijke uitgangspunten die nog fundamenteler zijn dan die welke door het verschijnsel "psi" lijken te worden tegengesproken. In de praktijk komt dit neer op de eis van herhaalbaarheid.

Zover is de parapsychologie nog niet, en misschien moet ik wel zeggen: nog lang niet. Paranormale verschijnselen munten uit door grilligheid: ze duiken op de meest onverwachte momenten op, en zijn verdwenen als je nog eens goed wilt kijken. Je kunt nooit voorspellen wat je te zien zult krijgen als je een parapsychologisch experiment doet: de ene keer is het resultaat zus, de andere keer is het resultaat zo. Het verschijnsel, als het al bestaat, weigert zich te laten vangen en alles wat we hebben zijn vage, en misschien niet al te betrouwbare signalementen.

Is de parapsychologie dan onzin? Zover wil ik zeker niet gaan. De aanwijzingen dat er toch zoiets zou kunnen bestaan als "psi" zijn weliswaar verre van waterdicht, maar aan de andere kant toch weer zó intrigerend dat je de hele zaak niet met een zuiver intellectueel geweten op de mestvaalt van de wetenschapsgeschiedenis kunt gooien. De parapsychologische bewijzen zijn te zwak om tot geloof te verplichten, maar te sterk om totaal en radicaal en onvoorwaardelijk *ongeloof te rechtvaardigen.* Als er zoiets bestaat als "psi" is het van het grootste belang dat het gevonden wordt, en het mogelijke belang van zo'n wetenschappelijke doorbraak rechtvaardigt m.i. de stelling dat met het parapsychologisch onderzoek moet worden doorgegaan ook als de kansen op succes niet bijster gunstig lijken.

Tolerantie en tegenprestatie

Ik vind wel dat we voor die tolerantie een tegenprestatie van de parapsychologen mogen verwachten. En wel dat zij toegeven dat zij een speciale verantwoordelijkheid hebben bij het bestrijden van pseudo-wetenschappelijke misverstanden. De verantwoordelijke parapsycholoog moet steeds duidelijk maken dat de begrippen die hij hanteert vooralsnog zuiver speculatief zijn, en dat het bewijsmateriaal vooralsnog niet meer is dan een interessante collectie onzekerheden. Hij moet niet méér beweren dan hij kan waarmaken en zich duidelijk distantiëren van zogenaamde collega's die het volk willen wijsmaken dat al lang bewezen is wat in feite nog steeds voor grondige twijfel vatbaar is. Dit geldt a fortiori als parapsychologische begrippen worden misbruikt als dekmantel voor dubieuze medische praktijken. We kunnen erover speculeren en ermee experimenteren, maar in de medische

praktijk hoort "psi" vooralsnog niet thuis.

En wel om de volgende reden. Ook energieke bestrijders van de kwakzalverij weten dat in sommige gevallen sommige alternatieve geneesmethoden resultaten lijken af te werpen. Alternatieve geneeswijzen boeken soms successen, maar falen even vaak, en vermoedelijk vaker. De consequenties van zo'n falen kunnen rampzalig zijn. Daarom is het van zo groot belang dat een antwoord wordt gevonden op de vraag: WAT werkt er nu precies, en onder welke voorwaarden werkt het? Voor zover die therapiën werken werken zij op een manier die aan de beoefenaren zelf nog volstrekt onduidelijk is. Hier kan de wetenschap haar doeltreffendheid bewijzen door langs experimentele weg het kaf van het koren te scheiden en het signaal van het achtergrondgeruis te isoleren.

Het raadsel van de paranormale chirurgen

Het accepteren van begrippen als "psi" kan hier het bereiken van werkelijk wetenschappelijk inzicht ernstig belemmeren. Zodra een medisch onderzoeker verklaart dat een bepaalde therapie op "psi" berust heeft hij niets anders gedaan dan zijn onwetendheid te verheffen tot kennis. Het voorbeeld van de zogenaamde paranormale chirurgen uit de Filippijnen en Brazilië stemt wat dit betreft tot nadenken. U kent die geschiedenis wel: in beide landen lopen spiritisten rond die beweren dat zij in contact staan met de geesten die hen het vermogen hebben gegeven, met blote handen dwars door de huid van de patiënt te dringen, daar kwaadaardige gezwellen te verwijderen en zich vervolgens terug te trekken zonder dat het geringste spoor overblijft.

Nu: gesteld dat die behandelwijze in sommige gevallen enig nuttig effect zou hebben — het is een louter theoretische mogelijkheid — hoe komt dat dan? Zijn die paranormale chirurgen misschien toevallig op een therapeutisch effect gestoten waar ook de westerse medische wetenschap zijn voordeel mee zou kunnen doen? Die vragen kunnen beantwoord worden door geduldig, nuchter en kritisch onderzoek. Het hanteren van termen als "psi" werkt hier alleen maar verwarrend, en ook ontmoedigend.

Er zijn talrijke hoogst overtuigende aanwijzingen dat de werkelijke "operatie" die de paranormale chirurgen uitvoeren op een goocheltruc berust. De toverdokter zorgt er altijd voor dat het werkelijke penetreren van de buikwand verborgen blijft. Er bestaan geen authentieke foto's waarop men het interieur van de patiënt kan zien. Precies dus wat je zou verwachten van een goocheltruc. Als dat niet zo was zou het gemakkelijk moeten kunnen worden aangetoond. Dat blijkt nu juist niet te kunnen. Onze verdenkingen worden verder bevestigd als we bedenken dat zelfs een beroemd paranormaal chirurg als Tony Agpao (die overigens is overleden — toen hij ziek werd ging hij niet naar een collega-wonderdokter maar naar een ziekenhuis in Londen) het niet goed vond dat analyses werden uitgevoerd van het bloed en het weefsel dat uit het abdomen van de patiënten afkomstig heette te zijn. En de klap op de vuurpijl: steeds als kritische waarnemers desondanks kans zagen, een beetje bloed of een stukje weefsel heimelijk mee te nemen bleek het bij analyse steeds om varkensbloed, of om kippelevers te gaan. Moet men bij dit soort rituelen soms zoeken in de richting van de geneeskracht der suggestie?

Maar dit soort onderzoek — dat mogelijk heel nuttig kan zijn — zou worden geblokkeerd als de medische wetenschap in de pseudo-parapsychologische val trapte en met speuren zou ophouden zodra de diagnose "psi" wordt aanvaard. En dit is nu precies wat wordt voorgesteld door wetenschapslieden die de onbewezen speculaties van de parapsychologie aanzien voor wetenschappelijk aangetoonde feiten. Een mans als professor Stelter, uit Duitsland, heeft hele boeken geschreven waarin hij alle interessante vragen omtrent de paranormale chirurgie in de kiem smoort met de dooddoenner: "psi".

Misbruik van parapsychologie

Is het vreemd dat kritische waarnemers en hun camera's nooit een werkelijke penetratie van de buikwand kunnen observeren? Helemaal niet vreemd, doceert Stelter. De parapsychologie weet immers dat paranormale verschijnselen erg gevoelig zijn voor de psychologische atmosfeer, en het laten afweten als er teveel skeptische vibraties in de lucht hangen. Is het niet verdacht dat Agpao het niet goed vindt dat bloedmonsters worden geanalyseerd? Helemaal niet verdacht, zegt Professor Stelter. De operaties berusten namelijk op het welbekende, en door de parapsychologie ontdekte en bewezen fenomeen van de "materialisatie". Het vrijkomende bloed is niet helemaal het echte bloed maar een uit de "ektoplasmatischen Primordialsubstanz" gematerialiseerde Idee, beïnvloed door de voorstellingen in het onderbewuste van de chirurg en zijn publiek. Hierdoor kan het voorkomen dat de ektoplasmatische Primordialsubstanz vormen aanneemt die niet geheel overeenkomen met de gematerialiseerde substantie. Als blijkt dat het zogenaamd uit het lichaam van een patiënt afkomstige gezwel een kippelever is mag men niet roepen dat het dus een truc was. Integendeel: In plaats van één wonder zijn er twee wonderen gebeurd. De paranormale chirurg heeft op paranormale wijze toegang gekregen tot de binnenkant van het lichaam van zijn patiënt, en vervolgens is het gezwel waaraan die patiënt leed op niet minder paranormale wijze getransformeerd tot een Ideoplasma dat merkwaardig genoeg alle uiterlijke eigenschappen van een kippelever vertoont.

Dit voorbeeld van misbruik van parapsychologische begrippen voor pseudo-medische doeleinden spreekt voor zichzelf, en kan dus dienen als een geschikte afsluiting van deze lezing over de relatie tussen parapsychologie en kwakzalverij.

(De tekst is met het oog op de plaatsruimte enigszins bekort. red: AtdK.)

VEEL PARANORMALE VERSCHIJNSELEN DOEN HUN BEST OP GOOCHELTRUCS TE GELIJKEN

Naar aanleiding van de voordracht van ons lid Piet Hein Hoebens over Parapsychologie en alternatieve geneeskunst ontspon zich tijdens de vergadering van de vereniging een boeiende discussie. Hoebens vestigde bij het begin nog eens aandacht op een paar punten uit zijn lezing:

a. Wij weten zo verschrikkelijk weinig van parapsychologische verschijnselen af, dat het gevaarlijk is er medisch handelen op te vestigen.

b. Het zou nuttig zijn om te weten welk soort suggestie werkt.

c. De verschijnselen waarmee de parapsychologie zich bezig houdt schieten te kort. Er komen onbenullige boodschappen van geesten door, we krijgen kalenderwijsheden uit het hiernamaals te horen. Veel paranormale verschijnselen doen hun best op goocheltrucs te gelijken.

Bestuurslid Uitterdijk herinnerde aan een uitspraak van J.B. Rhine over het gedrag van dobbelstenen: Als je hard denkt komt de 3 boven! Het is allemaal een aardig bijgeloof aldus Uitterdijk, maar we behoeven er geen wetenschappelijk onderzoek naar te doen.

Hoebens: Er zijn aanwijzingen dat niet àlles hocuspocus is. Er is zeker ruimte voor redelijke onderzoekers.

Uitterdijk: Men moet dat niet au serieux nemen. De Utrechtse hoogleraar in de parapsychologie, Martin Johnson houdt zich vrij "gedeisd" wat claims betreft.

Hoebens: De parapsychologie zoals die beoefend werd door mensen als Bender en Tenhaeff heeft het zicht ontnomen op serieus werk. Binnen de grenzen van de redelijkheid moet men de para-psychologie een redelijke twijfel gunnen.

Ottervanger: Houdini heeft destijds een geldsom uitgeloofd voor een paranormaal effect dat hij (de Amerikaanse goochelaar, in 1926 overleden) niet kon namaken.

Hoebens: Ik wijs even op de occulte filosofie rondom de acupunctuur. In het normale wetenschappelijke onderzoek valt vast te stellen welke mogelijkheden acupunctuur biedt en welke niet.

De geneeskundig inspecteur in de provincie Zeeland, dokter Lelieveld deed het verhaal van wat hij als een "gevaarlijk aspect" van de wonderdoenerij beschouwde, waardoor het gunstige tijdstip voor genezing wordt verzuimd. Een meisje van 3½ jaar bleek een zeldzame stofwisselingsziekte te hebben, San Filippo type B. Het proces heeft, na twintig jaar, een fataal einde. Er werd voor het gezin een intensief programma voor begeleiding opgesteld door een Rotterdams ziekenhuis. Dat werd doorkruist door een kwakzalver die op aandrang van de schoonmoeder werd geraadpleegd. Hij gaf het meisje tabletjes (calciumcarbonaat) en druppeltjes (samenstelling niet achterhaald). Toen het meisje een heftige diarrhee kreeg haastten de ouders zich naar de huisarts. Tegen de kwakzalver is een vervolging ingesteld.

Uitterdijk kwam nog eens terug op het wetenschappelijk onderzoek naar paranormale verschijnselen. Dat is vond hij een belemmering van de strijd tegen de kwakzalverij, want het publiek zal zeggen: Er zit toch een professor bij. "Reeds het blote bestaan van een para-psychologische studie bevordert het geloof aan kwakzalverij en dient dan ook bestreden te worden", aldus Uitterdijks stelling.

Hoebens: Tegenover de tolerantie van de andere zijde mag van de parapsychologen als tegenprestatie worden verwacht dat zij aan het publiek voorlichting geven in kritische zin.

Brian Miller, een parapsycholoog van Schotse origine, die de vergadering bijwoonde, wees er op dat de parapsychologie in Nederland door halfzachte figuren voor het voetlicht is gebracht. In Schotland wordt het beschouwd als onderdeel van de psychologie. Wat er uit is gekomen zijn effecten die de moeite waard zijn om te onderzoeken.

Hoebens: De ideologie van natuurgenezers en dergelijke begeeft het al snel. Dan komt het paranormale er bij en uit het onverklaarbare wordt het verklaarbare gedestilleerd.

STIJGEND LEDENTAL VAN VERENIGING

Het jaarverslag van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, uitgebracht op de ledenvergadering die op 13 oktober in het Utrechtse Diakonessenhuis werd gehouden maakt melding van een matige stijging van het ledental. Dit beloopt thans ruim 600. Secretaris I.A. van de Graaff vertelde de vergadering nog geregeld aanvragen om informatie te ontvangen, maar het aantal vragen naar aanleiding van scripties neemt af. Een vraag waarop de vereniging uiteraard moeilijk kan ingaan is die van belangstellenden die willen weten: Is X nu een goede of een slechte paragnost! Tot de media die contact opnamen met de vereniging behoorden o.a. de Tros (Tros-Aktua) en de Arnhemse Courant. Het komt nog wel eens voor dat particulieren proberen privé-toestanden, gevolg van contact met natuurgenezers, wonderdoeners etc. via de vereniging te verhalen.

Penningmeester D. Uitterdijk deelde mede dat de vereniging kans ziet nog altijd quitte te spelen. Sommige leden gireren *f* 25 als contributie, hoewel dit al jaren *f* 30 beloopt.

NIEUWE PENNINGMEESTER

Op de ledenvergadering van 13 oktober jongstleden is het bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij aangevuld met de benoeming van H.A.M. Voorbij te Vinkeveen. Tijdens een bestuursvergadering is de heer Voorbij aangewezen tot penningmeester als opvolger van de heer D. Uitterdijk te Medemblik. De heer Uitterdijk blijft bestuurslid. Tijdens deze bestuursvergadering heeft voorzitter C.W. Chr. Deurman de heer Uitterdijk dank gebracht voor het consciëntieuze beheer van de penningen van de vereniging.

De heer Voorbij heeft de benoeming tot penningmeester aanvaard. Het postgironummer van de vereniging, is uiteraard onveranderd gebleven: 32237 maar de penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij is voortaan in Vinkeveen inplaats van in Medemblik gevestigd.

CHELATIE IN HAARZUILENS

Er blijkt een nieuwe chelatiekliniek te zijn opgericht en wel in het Utrechtse dorp Haarzuilens. Als we mogen afgaan op een advertentie in De Telegraaf werd er op 3 november een voorlichtingsdag gehouden. Namen van artsen die zich met de omstreden therapie bezig houden werden daarin niet genoemd. Wel werd gesproken over de vertoning van een videofilm over de therapie en de mogelijkheid om vragen te stellen. "Om de therapie voor een grotere groep hart- en vaatpatiënten mogelijk te maken is de prijs per infuus op *f* 165 gesteld, all in", zo werd vermeld. Voorts werd gesteld, dat "de toepassing geschiedt volgens het daarvoor in Nederland gebruikte protocol".

RAZEND OP FRITS BOM

Het is tegenwoordig mode om onmiddellijk "razend" te zijn. De in Diemen actieve natuurgeneeskundige Pierre Swaab gaf aan de pers kennis in deze toestand te zijn geraakt door het optreden van consumentenman Frits Bom van de Vara. Bij de opname was Swaab uitgenodigd, maar achteraf bleek dat wat hij had gezegd uit de opnamen was geknipt. Swaab derhalve "razend". Swaab doet in bio-magnetische sokken en had aangevoerd dat het laboratorium van de Rijksuniversiteit te Leiden in "een officieel rapport" — aldus het Amstelveens Nieuwsblad — had vastgelegd dat er "magnetische velden in de sokken zijn verwerkt". Pierre Swaab is behalve sokkenspecialist ook magnetiseur, iriscopist en Bach-therapeut.

Gooi het maar in mijn pet, zouden sommige medeburgers zeggen die geen eerbied hebben voor helden-op-sokken.

VAN OVER DE GRENS

Toen op 6 november de zaak tegen de natuurgenezer R. de Pauw uit Koewacht in behandeling kwam voor de kantonrechter te Terneuzen hebben patiënten en sympathisanten van De Pauw een soort protestdemonstratie voor het gebouw gehouden. De Pauw geniet de steun van een "actiegroep" in Hulst. De geneeskundige inspectie in Zeeland heeft de indruk dat steeds meer Belgische natuurgenezers hun praktijk gaan uitoefenen in Zeeuws-Vlaanderen omdat de wet in hun eigen land strikter wordt gehandhaafd en de straffen er vaak niet mals uitvallen.

ZOEKT U EEN NATUURGENEZER?

De Volkskrant drijft in de rubriek Dag in Dag uit de spot met een adviesbureautje, gevestigd in Waardenburg tegenover Zaltbommel. Een "eenvrouwszaak", zo blijkt, gedreven door ene Vlasta Vodegel. Haar Okay Medica is onderdeel van Okay, "bureau voor additioneel advies", ook van genoemde Vlasta Vodegel.

Wie een natuurgenezer zoekt kan bij Okay Medica terecht. Hoe gaat dat dan? De Volkskrant heeft het uitgezocht. Je belt Vlasta Vodegel en zegt dat je een natuurgenezer zoekt. Wilt U onze arts of onze natuurgeneeskundige vanuit de basis? Wanneer men zijn keuze heeft gemaakt wordt men later opgebeld door arts of natuurgeneeskundige "vanuit de basis". Die hoort wat u mankeert en geeft vervolgens het adres van een natuurgeneeskundige bij u in de buurt. Verder moet men het zelf maar uitzoeken. De prijs van het advies is 40 gulden.

Degene die Okay Medica belt moet gewoon geloven dat men over een lijst met goede acupuncturisten en natuurgenezers beschikt. "Lekke band? Zoekt U een fietsen-maker? Bel ons en voor veertig gulden helpen we aan het adres van de allerbeste bandenplakker bij u om de hoek", besluit De Volkskrant dit verhaal.

GEEN ALTERNATIEVEN IN ADVIESORGAAN

Staatssecretaris Van der Reijden (gezondheid) wil geen alternatieve genezers in de commissie van de Gezondheidsraad, die de regering moet adviseren over deze behandelingsmethoden. De commissie bestaat uit personen die zich hebben verdiept in de methodologie van de Geneeskunde en die bekend zijn met de achtergronden van de alternatieve geneeswijzen. Om er beoefenaars uit het alternatieve circuit in op te nemen vindt de staatssecretaris niet nodig, ook al had bijna de hele Tweede Kamer in vragen hierop aangedrongen. De leden van de adviescommissie zijn niet aangewezen als vertegenwoordigers van bepaalde groeperingen of organisaties maar op grond van hun persoonlijke deskundigheid.

DE GEBEDSGENEZER EN DE VERSLETEN LONG

De vrouw klaagde al lang over een "versleten long". Maar dan luistert zij naar evangelist Koornstra, die in Middelburg in de schouwburg een "genezingscampagne" voert en ziet: "Vanavond voel ik duidelijk meer ruimte". Haar man heeft nog niet echt genezing gevoeld, maar zegt hij: "Ik weet zeker, dat het een keer komt".

De echtelieden waren diep onder de indruk van evangelist Koornstra. Nog niet zo'n oude man. Koornstra is in 1963 in Sint Pancras in Noord-Holland geboren en jong als hij mag zijn: hij trekt zalen en zalen vol. Jacques Cats van de Provinciale Zeeuwse Courant gaf er een uitvoerig verslag van — en hij constateerde dat wanneer een circus naar de Zeeuwse hoofdstad tijgt er niet zoveel borden hangen en pamfletten worden verspreid.

In huis-aan-huis verspreide vlugschriften wordt de komst van Koornstra aangekondigd. Een hele week lang zal hij het in Middelburg hebben over "De totale genezing van de gehele mens", een slogan die uitstekend in het hedendaagse alternatieve straatje past, zouden we zo zeggen. De holistische visie van de 'gehele mens", de "totale genezing" ... uitbundig en in dikke letters wordt er den volke kond van gedaan. Koornstra is niet bevreesd voor een grote zaal als die van het congrescentrum van het Utrechtse Jaarbeurscomplex of de Jaap Edenhal in Amsterdam, de Doelen in Rotterdam — men kan het constateren: het gaat daar in het groot bij Koornstra.

Te korte been aan de groei

Het ontbreekt ook niet aan berichten over wonderen tijdens deze "genezingscampagne". In Leeuwarden had iemand met een aangetaste slokdarm, die alleen nog maar gemalen eten tot zich kon nemen nadat hij de "dienst" van Koornstra had bijgewoond, vastgesteld dat hij weer alles gewoon kon eten. Een vrouw die in het Turfschip te Breda getuige was geweest van het optreden van deze gebedsgenezer had ervaren, dat haar te korte been sedert dien was gegroeid...

Een goed geoliede commerciële organisatie, noemt Jacques Cats van de PZC de campagnes van de "stichting Hans Koornstra". Ja, want evangelisten brengen hun belangen ook al onder in stichtingen. Er zijn EHBO-ers aanwezig, mensen van een ordedienst en nazorgwerkers. Zo'n nazorgwerker, herkenbaar aan een groene badge liep, zag Cats, een bezoekster achterna die halverwege de voorstelling driftig stampend wegbeende en de deur van de zaal met een klap achter zich dicht gooide. Er zijn instructies voor persfotografen. Wie het alles thuis nog eens wil beluisteren kan zich een cassette aanschaffen, die onmiddellijk na de dienst door een copieermachine wordt geleverd.

In het Belgische Meise heeft Koornstra samen met zijn vrouw Marijke een trainingscentrum opgericht. Marijke komt zelf ook aan het woord en er is het optreden van een Zweeds duo, "een soort Gert en Hermien, maar dan blond", constateert de Provinciale Zeeuwse Courant.

"De Heer wil dat U offert

En het geld? Hoe gaat dat? "Wij gaan niet schooien om geld, maar wij verwachten een fijn offer van U". Blijkbaar zijn de Zeeuwen niet al te gul, want de tweede avond meldde de penningmeester dat de opbrengst van de eerste avond niet helemaal aan de verwachtingen had beantwoord. "We verwachten toch wel een tientje per persoon. En iemand die 25 gulden kan geven geeft geen tientje. "De Heer wil dat U offert en geen fooi geeft als in een restaurant"....

Hoe gaat nu die genezing te werk? Koornstra vraagt de zieken in de zaal om hun hand te leggen op de plek waaraan wat schort. Niet zonder humor stelt de auteur in de Provinciale Zeeuwse Courant vast dat nogal wat handen naar de hoofden grepen. Dan gaat Koornstra in gebed en spreekt een soort formule uit onder luide bijval van de zaal. "Ik gebied die kwaal te gaan in naam van Jezus. "Er wordt geapplaudiseerd en halleluja in de zaal geroepen. Wie genezen is wordt verzocht op te staan en naar voren te komen. "De oogst van de avond brengt niet echt grote wonderen aan het licht"...

Geneeskundig inspecteur voor de volksgezondheid in Zeeland S. Lelie is uiteraard niet enthousiast over deze met zoveel bombarie aangekondigde "voorstellingen".

"Schokkende ervaringen"

Ze vormen, zei hij tegen de Provinciale Zeeuwse Courant, bepaald een gevaar voor de volksgezondheid. Ook voor de geestelijke volksgezondheid. Mensen kunnen hier teleurstellende en ook schokkende ervaringen opdoen. Zij kunnen bij het niet ervaren van genezing tot de conclusie komen dat hun geloof waarschijnlijk niet goed genoeg is. Dat is hoogst schadelijk voor het geestelijk evenwicht om nog maar te zwijgen over het lichamelijk evenwicht".

AVONDSPREEKUUR

*** M. GYSWYT, Chirurgyn, Operateur en Breukmeester, woont in de Smaksteeg, by de Stroomarkt, geneest alle soorten van Venerische Siekten, van wat aart dezelve ook mogen zyn, als voorheen op een commode wyze. Maakt en Verkoopt ook alle soorten van BREUKBANDEN, die extra gemaklyk zyn. Dezelve is alle avonden tot 9 uuren te spreken.

*** J. HAGENHUIS, neemt weg alle soorten van LYKDOORNS, zonder weerga, zonder eenig letzel, tot verwondering van kundige lieden, en zoo veel te meer voor onkundigen; hy verbeurt lyf en goederen, zoo hy binnen 10 minuten dezelve niet wegneemt, dat men kan gaan, dansen en springen, alsof men nooit pyn gehad heeft. Men kan hem laten ontbieden van 's morgens 9 tot 's namiddags 5 uuren; aan zyn Huis is hy van 1 tot 2 uren, Zondags van 9 tot 12 uren. Woont in de Dirk van Hasseltsteeg, No. 42.

Advertenties ontleend aan de Amsterdamsche Courant van Zaterdag den 4 October 1806.